

Inhoud

Voorwoord: Al onze <i>Yesterdays</i>	9
--------------------------------------	---

DEEL EEN: DE TRAP NAAR HET PARADIJS

1 'Hé meneer, voor een pond mag je Paul McCartney z'n huis zien'	23
2 'Sandwiches met appel en suiker'	30
3 'Ik leerde een scherm om me heen op te trekken'	43
4 ' <i>Putting On the Style</i> '	49
5 'Een verschil van dag en nacht!'	62
6 'John kwam tot leven als Paul er was'	76
7 'Wie denk je nou te worden, Paul? Tommy Steele?'	88
8 'Ze zijn hier stapelgek. Ze slapen hier niet'	101
9 'Toe Paul, doe "Searchin"!'	112
10 'Hè Vi, kam m'n benen effe'	126
11 'Stel je voor, Little Richard heeft mijn shirt aan! Te gek!'	136

DEEL TWEE: DE BARNUM & BAILEY BEATLE

12 'Weet je dat hij met zijn ogen open slaapt?'	151
13 ' <i>Changing my life with a wave of her hand</i> '	166
14 'Een lang en gelukkig leven en veel bammetjes met marsepein'	178
15 'Zo brengt een Beatle de avond door'	191
16 'Het is een groot huis, want ik hou van grote huizen'	205
17 'Je had bijna evengoed kunnen beweren dat er een buitenaards wezen was geland op de Mull'	222
18 De terugkeer van de Jim Mac's Jazz Band	233
19 'Een onverantwoordelijke idioot'	246
20 'Het hele geval zweefde Paul zo'n beetje voor de geest'	256
21 'Een mooie plek waar mooie mensen mooie dingen kunnen kopen'	269
22 'Het was de coup de foudre waarover de Fransen fluisterend spreken'	278
23 ' <i>You have found her, now go and get her</i> '	294

DEEL DRIE: THUIS. GEZIN. LIEFDE

24 'Je hebt weer op het dak gespeeld en je Mammie vindt dat niet leuk'	313
25 <i>'Fuck you, money!'</i>	330
26 'Kom op, huilen! Dan kom je in de krant'	344
27 'Paul is nog steeds onder ons'	356
28 'Het was een tollend, hol gevoel, dat door mijn ziel dreunde'	372
29 'Het was bijna alsof ik heiligschennis pleegde'	389
30 'Verdomme, nu hebben we het echt verkloot'	405
31 'Ik maak een album waarvan je zou willen dat je erop stond'	422
32 'Paul, een vroegere verloofde van me, met wie ik ruzie heb gekregen'	437
33 'Man, als ik Paul McCartney was, kocht ik de hele straat'	452
34 'Ze hadden op hem gewacht'	464
35 'Oi Paul, dat "Mull of Kintyre", dat is fokking goed!'	475
36 'McCartneyeske malligheid op punksteroïden'	488
37 <i>Japanese Jailbird</i>	500
38 'Hierna was iedereen voor de rest van zijn leven lamgeslagen'	512

DEEL VIER: CARRYING THAT WEIGHT

39 'Geef me mijn kindjes terug, Lew'	525
40 'Bijna een totale non-film'	535
41 'Ik heb je nummers gekocht, Paul'	549
42 <i>'You're such a lovely audience'</i>	562
43 'Ik werk me uit de naad'	576
44 'Iedereen wilde de kers op de taart zijn. Niemand wilde de taart zijn'	587
45 'De allerhartelijkste groeten van je vriend Paul'	599
46 'Ze straalde hoop uit'	613
47 <i>'Let Me Love You Always'</i>	625

DEEL VIJF: TERUG IN DE WERELD

48 <i>'Lonesome Town'</i>	637
49 'Ik ben alleen maar een been kwijt. Mijn hart heb ik nog'	650
50 'Klinkt niet gek. Is dat een nummer van jou?'	664
51 'Je bent niet erg spraakzaam, Paul'	678

52	‘Ze heeft onvoldoende middelen om alle kranten voor de rechter te slepen die ze voor de rechter zou willen slepen’	691
53	‘Zelfs naar de normen van de Britse boulevardpers is de hoeveelheid vitriool ongekend’	707
54	‘Zijn vrouw, moeder, minnares, vertrouweling, zakenpartner en psycholoog’	719
55	‘Ik heb altijd een moment dat ik denk: gaat het wel lukken?’	731
	Nawoord: ‘See ya, Phil’	739
	Woord van dank	747
	Illustratieverantwoording	749
	Register	750

Al onze Yesterdays

Popsterren uit de jaren zestig die nog steeds actief zijn worden meestal ‘dinosaurussen’ genoemd, maar dat is geen woord dat past bij Sir Paul McCartney. Het zou een al te denigrerende term zijn voor een man die al zestig jaar wereldberoemd is.

Die roem heeft hij in eerste instantie opgedaan in de jaren dat hij deel uitmaakte van de Beatles. Samen met John Lennon heeft hij songs geschreven die de ene na de andere generatie in hun harten heeft gesloten. Daarna heeft hij nog meer roem vergaard met Wings, een groep die van hem nog groter had moeten worden dan de Beatles, wat bijna nog lukte ook. Verder is hij ook nog actief geweest als producer, heeft hij klassieke muziek geschreven, is hij zakenman, filantroop en de eerste miljardair van de popmuziek, en last but not least een trouwe echtgenoot, die dol is op zijn al even geslaagde kinderen.

In de loop der jaren heeft Paul McCartney alle mogelijke prijzen en onderscheidingen gekregen voor zijn werk op al deze gebieden. Het ontbreekt er alleen nog aan dat hij in het Hogerhuis is benoemd. Al zou het daar nog van kunnen komen.

De meeste grote namen in de pop blijven aan de top door zich steeds opnieuw uit te vinden, maar ‘Macca’ is al jaren dezelfde, met een beetje hulp van de flacon haarverf. Hij heeft nog steeds hetzelfde ondeugende gezicht, dezelfde melancholieke ogen, dezelfde onuitputtelijke charme, een zweem van dat accent uit Liverpool, dezelfde werklust en inzet, en hetzelfde talent voor het bedenken van originele melodieën, net als eerder Richard Rodgers en Cole Porter.

Hij is ongevoelig gebleven voor de eindeloze (en kortstondige) grillen van de pop – had iemand anders met ‘Mull of Kintyre’ durven komen, midden in al het punkgeweld? – en blijft met gemak jeugdige concurrenten voor, ook al is hij vier keer zo oud als zij. Alle vakgenoten, in welk genre ze ook actief zijn, beschouwen hem bovendien als de absolute meester. Zelfs superrapper Kanye West vond samen met hem in een studio werken een grote eer.

Hij hoeft zich niet meer te bewijzen, maar zijn arbeidsethos staat nog recht overeind. Vandaar de drie uur durende optredens, zonder pauze, zonder een slok water zelfs. In 2018 werd *Egypt Station* zijn eerste album in zesendertig jaar dat niet alleen op nummer één kwam te staan bij Billboard, maar dat ook nog binnen één week deed. Iedereen die hem kende, wist dat dat voor hem veel meer betekende dan een gouwe ouwe als ‘Yesterday’, ook al zijn er daar een ziljoen van verkocht.

Paul McCartney wordt op 18 juni 2022 tachtig, en dat weet bijna iedereen, of er nu een pandemie gaande is of niet. Zijn gebundelde songteksten, honderdvierenvijftig maar liefst, zijn in 2021 al in twee kloeke delen uitgegeven, met commentaar van McCartney zelf, opgetekend door de Ierse dichter Paul Muldoon, die de zanger heeft omschreven als ‘een belangrijke literaire figuur, die veel heeft ontleend aan de lange traditie van de Britse poëzie en deze zelf ook heeft voortgezet’.

Kort daarop kwam een acht uur durende documentaire uit van de Australische regisseur Peter Jackson over *Get Back*, het Beatles-album dat uiteindelijk niet van de grond kwam. De beelden bewezen, zei Jackson, dat de ruzies en conflicten tijdens de opnamesessies zwaar overdreven waren geweest en dat de leden van de groep ‘warm en joviaal’ met elkaar waren omgegaan.

Jacksons ‘onthulling’ bleek niet veel meer te zijn dan het al te optimistische wensdenken van een doorgedraaide fan, maar wat was het leuk om een hevig bebaarde Paul (toen nog geen Macca) de rest van de groep te zien opzweepen, als een geestdriftige gymleraar die zijn klas de klimrekken in jaagt.

Een week na zijn tachtigste verjaardag is hij samen met rapper Kendrick Lamar de hoofdact van het Glastonbury Festival. Dat kan niemand van die leeftijd hem nazeggen. Maar één ding is zeker als die beroemde ‘vioolbas’ op de Pyramid Stage verschijnt. Hij zal allesbehalve oud overkomen.

Op 4 december 1965 traden de Beatles op in de City Hall in Newcastle-on-Tyne, in het kader van wat hun allerlaatste Britse tournee zou worden. Ik was toen tweeëntwintig en verslaggever bij de plaatselijke vestiging van de *Northern Echo*, een regionaal dagblad voor het noordoosten van Engeland. Ik was op pad gestuurd met de opdracht ‘Ga er maar heen en kijk of je ze te spreken kunt krijgen.’

Ik had er geen enkele fiducia in. De Beatles beheersten al ruim twee jaar de popmedia – en in toenemende mate de andere media. Wat kon ik daar vanuit mijn nederige en beperkte positie voor nieuwe inzichten aan toevoegen? En

wat mijn kansen om ze ‘te spreken te krijgen’ betrof, de bewuste tournee was voorafgegaan door het verschijnen van hun nieuwe album *Rubber Soul*, hun tweede bioscoopshit *Help!*, hun historische optreden in het afgeladen Shea Stadium in New York en hun koninklijke onderscheiding. Ik had niet alleen concurrentie van de grote regionale dagbladen, maar ook van de landelijke kranten en zenders. En stel dat ik al bij ze in de buurt kon komen, zouden ze zo’n groentje van de *Northern Echo* dan überhaupt te woord staan?

Ik stond op een decemberavond in de natte sneeuw bij de achteringang van de stadsgehoorzaal van Newcastle, op een kluitje met andere verslaggevers, onder anderen mijn vriend David Watts van de *Northern Dispatch*, de avondversie van de *Northern Echo*. Drie kwartier voor tijd stopte een zwarte Austin Princess, die door de sneeuwbuien vanuit Glasgow hierheen was gereden, voor onze neus en doemden de vier beroemdste kapsels ter wereld op. De enige die op ons reageerde was John, die ons een sarcastische groet toeriep. Ondanks de kou had hij geen jas aan, alleen een spijkerbroek en een wit t-shirt met opdruk, het eerste dat ik ooit had gezien. Wat er stond, kon ik niet lezen, maar ik had de indruk dat het ook iets sarcastisch was.

In die dagen van onschuld bestond de enige deurbeveiliging uit een portier van redelijk gevorderde leeftijd. Dave en ik smoesden ons probleemloos naar binnen en even later stonden we op de gang bij de – eveneens onbewaakte – kleedkamer van de Beatles. Er waren nog een paar persmensen tot hier doorgedrongen, maar niemand durfde aan te kloppen, laat staan ongevraagd naar binnen te gaan. Terwijl we daar besluiteloos stonden, waarschuwde een aanzwellend crescendo van gegil en gestamp uit de zaal dat onze kostbare interviewtijd aan het verstrijken was.

Op dat moment kwam Paul door de gang aanlopen, in een zwarte coltrui, net als op de hoes van *With the Beatles*, terwijl hij een pakje Juicy Fruit-kauwgom openmaakte. Net toen hij de kleedkamer binnen wilde gaan, zei Dave: ‘Bekend gezicht’, en toen Paul grijnzend bleef staan, zei ik snel: ‘Mogen we je een paar vragen stellen?’

‘Sure,’ antwoordde hij met zijn Liverpoolse stem die zoveel hoger en zachter was dan die van de anderen. Beduusd door deze onverwachte meevaller liepen we achter hem aan.

De kleedkamer bleek geen kleedkamer, maar een ruime lounge met groene leren banken en fauteuils en aan één kant openslaande deuren die op een blinde muur uitkeken. De Beatles hadden kennelijk biefstuk met frites en trifle toe gegeten; de borden werden net weggeruimd door een stel kordate serveersters in het zwart met een wit schortje. Er waren geen andere vrouwen bij, en er waren ook geen zichtbare sporen van drank of drugs. Het eni-

ge amusement bestond uit een tv met een aflevering van *De Wrekers*, waar alleen een bleke en stuurs kijkende George belangstelling voor had.

Ik raakte aan de praat met Ringo, die in een van de leren fauteuils zat, en even later streek John op een armleuning neer en haakte in. Beiden hadden inmiddels ook hun zwarte coltrui aangetrokken en waren buitengewoon aardig en ontspannen: ik kreeg het gevoel dat ik evenveel recht had om daar te zijn als de speciaal uit Londen overgekomen bobo van de *Melody Maker*. (Johns engelengeduld lijkt me des te knapper nu ik weet wat hij destijds allemaal aan zijn hoofd had.) George bleef verzonken in *De Wrekers* en Paul liep kauwend op zijn Juicy Fruit heen en weer, op zoek naar een van de Moody Blues, die ook die avond zouden optreden. ‘Iemand de Moodies gezien?’ vroeg hij aldoor. Ik herinner me dat ik naar zijn spijkerbroek keek en me afvroeg of het een gewoon model was of dat het extra verstevigde naden en klinknagels had om te voorkomen dat zijn broek hem door gretige handen van het lijf werd gescheurd.

Op een van de banken lag de Höfner-‘viool’bas met zijn lange hals en Stradivarius-vorm, die Pauls handelsmerk was geworden. Ik had zelf ooit gitaar gespeeld, in een bandje van niks op Wight, en vroeg Paul met een air van ‘muzikanten onder elkaar’ of zijn bas op het podium zwaar voelde. ‘Nee, hij is heel licht,’ zei hij. ‘Hier, voel maar’, en hij wierp me het instrument achteloos toe. Ik ben heel slecht in vangen, maar goddank lukte het me om de bas bij de draagband en de hals beet te grijpen. Heel even hield ik mijn vingers op dezelfde frets die Paul beroerde en sloeg ik met mijn duim dezelfde met staal omwonden snaren aan. Ik vroeg of vioolbassen duurder waren dan gewone. ‘Nee, maar 52 guinea [nu zo’n 150 euro],’ zei hij. ‘Ik ben nogal een krent.’

De drie Beatles reageerden al even aardig toen ik een leeg blaadje in mijn blocnote opsloeg en een handtekening voor mijn jongere zusje vroeg. ‘Ze vindt jou de leukste,’ flapte ik eruit toen Paul zijn verrassend volwassen handtekening zette. ‘Nou, dan zit ik geramd,’ mompelde hij, ‘als ze mij de leukste vindt.’ Dat is nog eens een aardige afwijzing.

Zoals al hun interviewers had ik het idee dat ze meer een klik met mij hadden dan met alle andere journalisten. ‘Mag ik nog even blijven?’ vroeg ik Paul, en ik keek daarna John aan. ‘Sure,’ knikten ze allebei. Op dat moment kwam een graatmagere vent in een geel overhemd met pofmouwen binnen. Dat was hun roadie, Neil Aspinall, die voornamelijk tot taak had het journaal duidelijk te maken wat de charmante en aabare Fab Four zelf niet konden zeggen. Hij had waarschijnlijk een seintje gehad dat het bezoek te lang bleef plakken.

‘Jij daar,’ zei hij en hij gebaarde met zijn duim. ‘Wegwezen.’

‘Maar ze zeiden dat ik mocht blijven,’ stribbelde ik tegen.

‘Nou, ik zeg dat je moet oprotten,’ snauwde hij en hij begon in een krant te bladeren alsof ik niet meer bestond.

Bij mijn afgang door de zijdeur troostte ik me met de gedachte dat ik tenminste een primeurtje had dat mijn rivalen niet hadden: Paul McCartney had me zijn vioolbas toegeworpen en zichzelf een krent genoemd.

De hele jaren zestig, de hele verdere eeuw trouwens, zouden onze wegen zich niet meer kruisen. Bij mijn latere werkgever, *The Sunday Times*, was de berichtgeving over de Beatles het exclusieve domein van mijn oudere collega's. Zodoende schreef ik met geen letter over Lennon en McCartney's bloeiende songwritingperiode nadat ze in 1966 gestopt waren met touren, met als hoogtepunt hun meesterwerk *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* en sublieme Paul-nummers als ‘Penny Lane’, ‘Eleanor Rigby’ en ‘She's Leaving Home’. Anderen – vele anderen – zouden schrijven over de twee enerverende jaren na Brian Epsteins overlijden, toen Paul voor de buitenwereld de band leek te runnen. De jaren van hun verblijf in een ashram in de Himalaya, hun animatiefilm *Yellow Submarine*, hun *White Album*, hun *Magical Mystery Tour* en de lancering van platenlabel Apple, dat hoegenaamd niets had uit te staan met computers.

Al die tijd was ik een van de vele jongemannen voor wie Paul McCartney's leven een eindeloos paradijs leek, en die keer op keer een knauw kregen als hun vriendinnetjes wegsmolten bij zijn aanblik (vooral die scène in het filmpje bij ‘Fool on the Hill’, met die smachtende bruine ogen in close-up). Toen al waren er vermoedens dat de Beatles geen lang leven beschoren was; een besef dat hun leven als groep hun toch niet het opperste geluk had gebracht, en dat twijfels en onderlinge wrijvingen aan hen begonnen te knagen. Maar één Beatle leek toch de continuïteit te garanderen. George mocht de Indiase religie omarmd hebben en zijn gevoel voor humor zijn kwijtgeraakt, John had zijn aardige vrouw ingeruild voor een Japanse performancekunstenares die hem in haar krankjorume projecten meesleepte, maar Paul bleef trouw aan zijn liefvallige Jane en aan zijn onberispelijke Beatle-kapsel, droeg hippe Carnaby Street-pakken, vertoonde zich bij West End-premières, signeerde en bleef altijd de vriendelijkheid zelve.

Maar met het einde van de sixties leek ook zijn ijzeren plichtsbef eindelijk te tanen. Hij brak met Asher, die in alle opzichten zo volmaakt voor hem had geleken, en kreeg een relatie met een onbekende Ameri-

kaanse fotografe, Linda Eastman. Bij hun totaal onverwachte huwelijk in 1969 waren de miljoenen treurende jonge vrouwen niet de enigen die zich bekocht voelden. Ook nuchtere jonge kerels zoals ik, die hem sinds 1963 op het schild hadden gegeven, vroegen zich af wat hem in godsnaam bezielde.

Datzelfde jaar kreeg ik dan toch een opdracht voor een artikel over de Beatles voor een landelijk, zij het niet Brits, tijdschrift. Het Amerikaanse blad *Show* vroeg me om onderzoek te doen naar Apple, de gigantische bedragen die het opslokte en de aanhoudende geruchten dat de Beatles uit elkaar zouden gaan. Ik benaderde hun persvoorlichter, Derek Taylor, ervan uitgaand dat ik geen poot aan de grond zou krijgen omdat ik, behalve dat stukje in de *Northern Echo* jaren eerder, nooit over ze had geschreven. Mijn vrees bleek ongegrond. Taylor was vol lof over mijn artikelen in *The Sunday Times* over andere onderwerpen, met name over de krachtpatser Charles Atlas, en wilde me wel een accreditatie geven. Die zomer mocht ik een paar weken bivakkeren in het Londense hoofdkwartier van Apple op Savile Row 3, het monumentale pand dat de ultieme expressie van Pauls goede smaak leek.

Helaas was zijn goede smaak het enige wat daar nog van hem resteerde. John en Yoko zaten er bijna dagelijks, om vanuit het kantoor op de begane grond hun vredescampagne te organiseren; George en Ringo kwamen regelmatig langs. Maar Paul liet zich niet zien. Woedend en teleurgesteld dat John zomaar Allen Klein benoemd had tot manager van de Beatles, had hij, samen met Linda, Londen de rug toegekeerd en zich op zijn Schotse boerderij teruggetrokken om zijn eerste soloalbum op te nemen. Zonder dat ik het indertijd besepte, zat ik op de eerste rang bij het uiteenvallen van de Beatles.

De sombere, katerige morning-after die we nog ietwat onwennig ‘de jaren zeventig’ noemden was een paar maanden ver toen ik gebeld werd door Tony Brainsby, een freelancejournalist die vooral bekendstond om zijn brallerigheid en zijn vuurrode haar. Brainsby fungeerde sinds kort als woordvoerder voor de inmiddels solo opererende Paul McCartney. Die was een nieuwe band aan het oprichten die Wings zou gaan heten, en of ik zin had hem voor *The Sunday Times* te interviewen. Ik hoefde geen moment na te denken: mijn antwoord was nee. In die tijd, nog jaren daarna trouwens, waren de Beatles samen onnoemelijk veel belangrijker dan één van hen vieren. Het enige verhaal dat ertoe deed, was of ze weer bij elkaar zouden komen.

In 1979 lag *The Sunday Times* vanwege een arbeidsgeschil een jaar plat: een mooi moment om aan een biografie van de Beatles te beginnen. Mijn collega's en vrienden vonden het tijdverspilling; wat er over hen geschreven was, moest inmiddels in de miljarden woorden lopen. Alles wat er over hen te zeggen viel, was al gezegd.

Ik benaderde de ex-Beatles voor interviews en kreeg van alle vier hetzelfde antwoord via hun respectievelijke persvoorlichters: ze richtten zich nu op hun solocarrière en hadden geen behoefte het verleden op te rakelen. Eigenlijk – al kenden we die term toen nog niet – verkeerden ze in een ontkenningfase over wat hun in de jaren zestig was overkomen, een bij nader inzien eerder monstrueuze dan miraculeuze ervaring.

Eind november 1980 leverde ik mijn boek *Shout!* af bij de uitgever, twee weken voordat John in New York vermoord werd. Na vijf jaar afwezigheid uit de muziek had hij een nieuw album uitgebracht, *Double Fantasy*, en zat net in een periode van uitgebreide promotie-interviews. Ik had *Shout!* een open einde gegeven, voor een eventueel nawoord als hij met een interview zou instemmen.

Ik ben inderdaad in zijn woning in het Dakota Building geweest – maar op een andere manier dan ik had gehoopt. Toen mijn boek het daaropvolgende voorjaar uitkwam, werd ik uitgenodigd voor de televisieshow *Good Morning America*, die vanuit New York werd uitgezonden. In dat gesprek zei ik dat John naar mijn idee niet een kwart, maar driekwart van de Beatles was geweest. Yoko zag de uitzending en belde me bij ABC om te zeggen dat ze mijn woorden 'heel aardig' had gevonden. 'Misschien vind je het leuk om langs te komen om te zien waar we wonen,' voegde ze eraan toe.

En zo kwam het dat ik die middag in het Dakota een rondleiding kreeg door het gigantische spierwitte appartement op de zevende etage, waar John voor hun zoontje Sean had gezorgd terwijl Yoko hun zakelijke beslommelingen regelde. In haar kantoor op de begane grond, zittend op een soort faraotroon, vertelde Yoko me uitgebreid over Johns fobieën en onzekerheden en de verbittering die hij jegens zijn voormalige medebandleden koesterde, met name jegens de andere helft van het grootste songwritersduo aller tijden. Zoals zo vaak gebeurt bij mensen wier grote liefde gestorven is, leek iets van haar verloren partner in haar te zijn gevaren; terwijl Yoko praatte, was het alsof ik John hoorde. En elke keer als Paul ter sprake kwam, kreeg haar gezicht een ijzig soort strakheid. 'John zei altijd,' zei ze op een gegeven moment, 'dat niemand hem zo diep had gekwetst als Paul.'

Die woorden suggereerden een veel diepere emotionele band tussen John en Paul dan de wereld had vermoed – het had iets van een afgewezen lief-

de – en natuurlijk verwerkte ik dat in mijn artikel over het bezoek. Nadat dat was verschenen, vertelde mijn toenmalige vriendin toen ik 's avonds thuiskwam: 'Paul heeft gebeld.' Ze zei dat hij wilde weten wat Yoko had bedoeld, en dat hij eerder ontdaan had geklonken dan boos. Net als bij John kreeg ik veel te laat een ingang, en ook op een heel andere manier dan ik had gedacht. Maar ik meende echt dat ik mijn laatste woord over de Beatles en hun tijdperk had geschreven, vandaar dat ik geen poging ondernam om zijn repliek op het Yoko-citaat te krijgen, en ik hoorde er verder niets meer over.

De voornaamste kritiek op *Shout!*, onder meer van songtekstschrijver Sir Tim Rice, was dat ik Lennon vergoddelijkte en bevooroordeeld was jegens McCartney. Mijn antwoord was dat ik niet 'anti-Paul' was, maar de echte mens achter het charmante, minzame uiterlijk had willen laten zien. Als ik heel eerlijk ben, was het misschien een vorm van omgekeerde idolatrie: na al die jaren dat ik ernaar hunkerde hem te zijn, had ik op de een of andere duistere manier behoefte hem terug te pakken. Mijn uitspraak dat John driekwart van de Beatles was geweest was bijvoorbeeld (zoals Tim Rice schreef) 'waanzin'. Paul zelf vond het een vreselijk boek, hoorde ik via via, en noemde het steevast *Shite*, schijt.

Uiteindelijk – *And in the end*, om het slotnummer van *Abbey Road* aan te halen – bewees Paul het ongelijk van al zijn critici. Wings bleek een even groot succes in de hitlijsten en op het podium als de Beatles waren geweest. Slim management en investeren in het oeuvre van andere artiesten (al bezat hij vreemd genoeg niet de rechten op zijn eigen grootste nummers) leverden hem een vermogen op dat vele malen groter was dan dat van zijn mede-Beatles of van wie dan ook in de muziekbranche: naar schatting een miljard pond. Stokoude geruchten over zijn gierigheid (had hij me in 1965 zelf niet verteld dat hij 'een krent' was?) werden weersproken door zijn frequente deelname aan liefdadigheidsconcerten, en met name door zijn oprichting van een academie voor uitvoerende kunsten voor aanstormende jonge zangers, musici en songwriters, op de plek van zijn oude school in Liverpool.

Zijn huwelijk met Linda, destijds als een rampzalige misstap gezien, bleek het gelukkigste en duurzaamste huwelijk in de pop. Ondanks zijn immense roem en rijkdom slaagden hij en Linda erin een redelijk normaal leven te leiden en te voorkomen dat hun kinderen opgroeiden tot de verwende, verwaarloosde en verknipte ettertjes die kinderen van rocksterren vaak zijn. Ook al werd Linda niet echt in de armen gesloten, voornamelijk vanwege haar verbeterde vegetarisme en haar strijd voor dierenrechten, langzamerhand ontstond wel het besef dat ze de juiste vrouw was voor Paul, net zoals Yoko de juiste vrouw voor John was geweest.

Paul leek alles te hebben bereikt wat er maar te bereiken viel, niet alleen in de pop, maar in de hele kunstwereld: zijn klassieke oratorium is uitgevoerd in de kathedraal van Liverpool en heeft wereldwijd zijn plek gevonden in het symfonische repertoire; zijn schilderijen zijn in de Royal Academy tentoongesteld; zijn verzamelde gedichten zijn gebundeld en uitgegeven, wat leidde tot suggesties dat hij de gedoodverfde volgende Poet Laureate (Dichter des Vaderlands) was. In 1997 werd zijn strafblad wegens drugsbezit (waaronder een celstraf van negen dagen in Japan) weggepoetst zodat hij in de adelstand kon worden verheven voor zijn bijdrage aan de muziek. Hij had inderdaad, zoals *Rolling Stone* schreef, ‘minder gedaan om zijn succes te versjteren dan welke andere rockster ook’.

En toen – hij was achter in de vijftig – liep zijn leven opeens uit de zo zorgvuldig geprepareerde rails. In 1998 overleed Linda na een lange strijd tegen borstkanker. Vier jaar later trouwde hij, tot overduidelijke consternatie van zijn kinderen, met goededoelen-fondsenwerver en voormalig model Heather Mills. Zes jaar daarna scheidden ze na een breed in de roddelpers uitgemeten vechtscheiding zoals zelfs de popwereld nog nooit had meegeemaakt. Voor het eerst was het prettig om níét Paul McCartney te zijn.

Sinds Yoko me in het Dakota had ontvangen, vlak na de dood van John, had ze me nog diverse keren een exclusief interview toegestaan. In 2003 trof ik haar in Parijs en zegde ze officieel haar medewerking toe aan wat de eerste grote, serieuze Lennon-biografie moest worden. Zelfs afgezien van mijn getroebleerde verleden met McCartney leek me de kans op enige input van hem nihil. Ondanks hun uiterlijke vertoon van solidariteit bleven zijn betrekkingen met Yoko ver onder het vriespunt, met name over de volgorde van de Lennon-McCartney-credits voor hun gezamenlijke nummers en Johns royaltyperscentage voor Pauls ‘Yesterday’. Als Yoko met me was, zou hij automatisch tegen me zijn, dacht ik.

Toch leek het me wel zo netjes om hem via zijn toenmalige pr-man, Geoff Baker, te laten weten dat ik bezig was met een biografie van John en dat die op geen enkele manier ‘anti-McCartney’ zou zijn. Twee weken later ging de telefoon. Een bekende stem met licht Liverpoolse tongval zei: ‘Hallo... met Paul.’ Gelukkig miste ik het lef om ‘Welke Paul?’ te zeggen.

Mijn verblufte zwijgen ontlokte een licht gegrinnik aan de andere kant van de lijn. ‘Ja ja. Nooit gedacht dat ik nog ’s zou bellen, hè?’

Hij belde uit nieuwsgierigheid, zei hij, ‘om te zien wat die vent die kennelijk zo’n hekel aan me heeft voor iemand is’. Uiteindelijk praatten we een kwartier, maar het had niets van een gesprek tussen een auteur en de beroemdste popster op aarde. Ik koesterde geen enkele hoop dat hij een

bijdrage zou willen leveren aan mijn Lennon-biografie, vandaar dat ik me onthield van het soort trucs waarmee journalisten sterren quotejes proberen te ontlokken. We praatten van man tot man, zonder ontzag, maar met stijgend wederzijds respect. Rock-megasterren hoeven niets vervelends of ongemakkelijks te doen als ze daar geen zin in hebben, maar toch had hij de moeite genomen me persoonlijk te bellen.

Toen ik zei dat ik niet verwachtte dat hij zich voor het Lennon-boek door me zou laten interviewen, ging hij niet overstag: 'Anders lijkt het alsof ik je beloon voor het feit dat je leuke dingen over me schrijft.' Ik zei dat ik wel een aantal specifieke vragen had die alleen hij kon beantwoorden: was hij dan tenminste bereid dat per e-mail te doen?

'Is goed.'

Zoals ik in 1965 backstage in Newcastle had ondervonden, betekent het 'ja' van een Beatle niet altijd ja, maar in dit geval wel. Ik mailde op gezette tijden mijn vragen naar zijn PA, Holly Dearden, en kreeg prompt zijn gedicteerde antwoord terug, variërend van een zinnetje tot een heel A4'tje.

Een aantal antwoorden verhelderde een aantal cruciale kwesties uit de begintijd van de Beatles. In hun tijd in Hamburg zou hij bijvoorbeeld als enige hebben gezien dat een stomdronken en stijf van de pillen staande John hun toenmalige bassist Stu Sutcliffe tegen zijn hoofd had geschopt, wat mogelijk had bijgedragen tot de hersenbloeding die Sutcliffe later fataal zou worden. Nee, daar stond hem niets van bij. Andere, minder sensationele punten bleken al even verhelderend. Was het waar, vroeg ik, dat toen ze samen nummers begonnen te schrijven, Paul op Johns rechtshandige gitaar kon spelen en vice versa? Als dat klopte, was het een perfecte metafoer voor de creatieve symbiose van twee zulke tegengestelde karakters, een symbiose die de een in staat stelde een nummer af te maken waarvan de ander het opzetje had gegeven.

Ja, kwam Pauls antwoord terug, dat klopte.

In juni 2012 zag ik Sir Paul, inmiddels zeventig jaar, samen optreden met drie andere ridders van de pop, Sir Elton John, Sir Cliff Richard en Sir Tom Jones, op het concert voor het zestigjarige regeringsjubileum van koningin Elizabeth op Buckingham Palace. Hij droeg een donkerblauw militair jasje, een sobere versie van zijn Sergeant Pepper-tenuue, en speelde als vanouds op zijn 'niet dure' Höfner-vioolbas. Johns 'Imagine' mag wereldwijd de populairste seculiere psalm zijn, Pauls 'Hey Jude' heeft inmiddels de status van alternatief nationaal volkslied. Naar schatting een miljoen mensen hebben onder de reuzenschermen op de Mall en in de

omringende parken ingehaakt met dat onverklaarbaar troostende ‘Na na na na na na na’, waarbij een flonkerend woud van aanstekervlammetjes en mobieltjes op de maat zwaaide. Twee maanden later, opnieuw in aanwezigheid van de koningin, vormde hij met ‘Hey Jude’ de finale van de openingsceremonie van de Olympische Spelen in Londen. Afgezien van het glinsterende dametje in de koninklijke loge was er geen stukje erfgoed waarmee Groot-Brittannië liever goede sier maakte.

Zoveel eerbewijzen en populariteit brengen met zich mee wat je de vloek van het verleden zou kunnen noemen. De Beatles zijn al langer uit elkaar dan John geleefd heeft; het Beatles-tijdperk beslaat maar een vijfde van McCartneys hele loopbaan. Al zijn latere solosuccessen kunnen de indruk niet wegnemen dat hij op zijn artistieke top was toen hij in de twintig was en John over zijn schouder meekeek. Er zal nooit meer een Paul McCartney-nummer komen dat ‘Yesterday’, ‘Penny Lane’ of zelfs ‘When I’m Sixty-Four’ kan evenaren.

Mindere epigonen van de songwritinghausse die Lennon en McCartney hebben ontketend mogen zich eventueel koesteren in de nagloed van hun oude hits, McCartney doet dat niet. Hoewel je zijn oeuvre het popequivalent van Shakespeares werken zou kunnen noemen, heeft hij nog steeds evenveel drang om zich te bewijzen als een aanstormende beginneling. Net als bij andere onverwoestbare monolieten van de rock – Mick Jagger, Elton John – werkt adoratie bij hem net als Chinees eten: je raakt nooit verzadigd. Toen hij me die dag belde, zei hij terloops dat hij ‘weer in Abbey Road platen aan het opnemen’ was. Op het moment dat ik aan deze biografie werkte, eind 2015, leek er voorlopig nog geen eind te komen aan de wereldtournee waarmee hij al vijftien jaar min of meer continu de aardbol over reisde.

De tientallen boeken die over hem zijn verschenen, gaan bijna allemaal over zijn rol in de geschiedenis van de Beatles – wat hun publicist Derek Taylor terecht ‘hét liefdesverhaal van de twintigste eeuw’ noemde – en beschouwen de vier decennia daarna hooguit als iets om het verhaal af te ronden. Zijn eigen officiële biografie, *Many Years from Now*, geschreven door Barry Miles, volgt hetzelfde patroon; slechts zo’n twintig van de ruim zeshonderd pagina’s zijn gewijd aan zijn post-Beatles-tijd, en het boek eindigt in 1997, het jaar voor Linda’s dood.

Er bestaat dus nog geen allesomvattende, doorwrochte biografie van het grootste nog levende icoon én de grootste non-conformist van de popmuziek. Tussen al die miljoenen regels die over hem zijn geschreven, tijdens en na de Beatles, blijft nog heel veel ongezegd en ongelezen. De op het oog

meest toegankelijke en benaderbare van alle megacelebrity's is eigenlijk een van de meest enigmatische. Ondanks zijn ogenschijnlijke 'gewooneheid' en 'gebrek aan kapsones' heeft hij een muur van privacy om zich heen gebouwd die hooguit door Bob Dylan wordt geëvenaard. Heel af en toe zie je achter de altijd innemende Macca een glimp van iemand die, al zijn zegeningen en lauweren ten spijt, nog steeds gefrustreerd kan raken, zelfs onzeker kan zijn, en die heimelijk net zo kan piekeren en broeden als wij. Dat wordt echter grotendeels gemaskeerd door die jongensachtige lach en dat opgewekt geheven duimpje.

Eind 2012 mailde ik McCartney via zijn publicist Stuart Bell dat ik graag zijn biografie wilde schrijven, als tweede helft van een tweeluik met mijn boek *John Lennon: The Life*. Als hij niet rechtstreeks met me wilde praten – het leek me sterk dat hij zin had het hele Beatles-verhaal voor de zoveelste keer door te ploegen – misschien was hij dan bereid me stilzwijgend zijn fiat te geven, zodat ik mensen in zijn omgeving kon interviewen tot wie tot dan toe niemand toegang had gehad. Ik erkende dat ik vast de laatste was die hij als biograaf in gedachten had, maar zei ook dat ik hoopte dat ik met mijn boek over Lennon mijn onterechte kritiek in *Shout!* een beetje had goedgemaakt. Bell zou mijn vraag doorgeven, maar zei erbij dat het even kon duren voor ik antwoord kreeg, want McCartney tourde op dat moment door Amerika. Ja ja, dacht ik, van uitstel komt...

Een paar weken later kreeg ik een mailtje van hem terug, gedicteerd aan zijn PA:

Beste Philip,

Bedankt voor je mailtje. Ik geef met alle plezier mijn stilzwijgende toestemming, en je kunt je vragen aan Stuart Bell richten.

Succes,
Paul

De grootste verrassing in mijn hele loopbaan.

DEEL EEN: DE TRAP NAAR HET PARADIJS

‘Hé meneer, voor een pond mag je Paul McCartney z’n huis zien’

Het lichtblauwe busje met als beginpunt Albert Dock in Liverpool lokt belangstellenden met ‘de enige excursie met rondleiding in de huizen waar Lennon en McCartney als kind gewoond hebben’. De zijkant is versierd met twee cartoongezichten in bijzonder vaag zwart-wit, maar toch even herkenbaar als Mickey Mouse. En inmiddels misschien nog wel herkenbaarder.

Jarenlang heeft Liverpool merkwaardig weinig enthousiasme aan de dag gelegd om zijn beroemdste zonen te gelde te maken, maar die tijd is voorbij. Het Beatles Story-museum aan Albert Dock brengt de sage van de Beatles zo levensecht in beeld dat je het idee hebt dat je er zelf bij geweest bent. Mathew Street, omgedoopt tot de ‘Cavern Quarter’, is een drukke boulevard van souvenirwinkels en themacafés, met een niet van echt te onderscheiden replica van de Cavern op luttele meters van de oorspronkelijke plek. Het luxe Hard Day’s Night Hotel in North John Street heeft zowel een John Lennon- als een Paul McCartney-suite, die rond de 800 pond per nacht kosten en steevast al maanden volgeboekt zijn.

Daarnaast is er een rijke keuze aan Magical Mystery Tours langs de belangrijkste plekken uit de Beatles-historie – de Pier Head, St. George’s Hall, station Lime Street, het Empire Theatre – en vandaar naar de buitenwijken, waar de kostbaarste monumenten zich bevinden.

Deze excursie per blauw personenbusje biedt net iets meer, want ze wordt georganiseerd door de National Trust, een instantie die zich wijdt aan het behoud en de restauratie van eeuwenoude Britse landhuizen. De twee huizen waarnaar wij op weg zijn, zijn noch eeuwenoud, noch landhuizen, maar toch trekken ze, naar hun afmetingen gemeten, verhoudingsgewijs evenveel betalende bezoekers als ieder Tudorpaleis of achttiende-eeuws landgoed dat de Trust beheert.

Hier is de standaard naamsvolgorde nu eens omgedraaid. Het huis van Pauls jeugdijaren, Forthlin Road 20 in Allerton, is als eerste door de Trust aangeworven en in 1996 opengesteld als de plek waar Lennon en McCartneys

songwriterspartnerschap is begonnen. Bij Manlove Avenue 251 in Woolton, waar John is opgegroeid, duurde dat langer; men vond dat het niet als nationaal monument gold, omdat niet bewezen kon worden dat daar een Beatles-nummer tot stand was gekomen (al repeteerden John en Paul eindeloos in de glazen portiek bij de voordeur). Uiteindelijk heeft Johns weduwe Yoko Ono het huis in 2002 aangekocht en aan de Trust geschonken, met een vaste subsidie erbij om het te restaureren en te onderhouden.

Het vrachtje van het blauwe busje bestaat deze zondagochtend uit de voorspelbare mix van nationaliteiten en leeftijden. Vier Frans-Canadezen uit Montreal worden begeleid door omroepmedewerker Pierre Roy, een 'Paul'-type tot in zijn gemanicuurde vingertoppen: 'Ik ben Tweelingen, net als hij, ik ben ook links en mijn eerste vriendin heette Linda.'

Een koppel jongedames van halverwege de twintig komt respectievelijk uit Dublin en Teesside (laatstgenoemde bekend enigszins beschaamd dat ze George eigenlijk leuker vindt). Bernard en Margaret Sciambarella, een getrouwd stel van in de veertig, hebben alleen de Mersey hoeven oversteken vanuit Wirral in Cheshire. Hun dochter, een eenentwintigjarige studente, is voor de gezelligheid mee. Hoewel beiden verstokte Beatles-fans zijn, is dit pas de tweede keer dat ze deze excursie maken. 'Dat heb je als het zo dichtbij is, ja toch?' zegt Margaret.

We beginnen bij het gegentrificeerde havengebied van Liverpool en passeren aan de ene kant de oude haven, nu omzoomd met koffiebarretjes en boetiekjes, en aan de andere kant victoriaanse pakhuizen die zijn verbouwd tot gewilde appartementen met uitzicht op de rivier. Op de hoek van James Street staat het voormalige hoofdkantoor van rederij White Star, waar in 1912 een medewerker vanaf het bordes door een megafoon de lijst met omgekomenen van de Titanic voorlas voor een met stomheid geslagen menigte. De techniek van een eeuw geleden blijkt betrouwbaarder dan die van nu. 'Mensen, heel vervelend...' is de eerste mededeling van onze chauffeur. 'De bus heeft net een beurt gehad en de cd-speler is nog niet opnieuw aangesloten. Dat betekent dat we helaas geen muziek kunnen laten horen bij de plekken die we zo gaan zien.'

En dus rijden we in stilte Beatle City uit: door het verloederde Toxteth, langs de fraaie smeedijzeren toegangspoort van Sefton Park, via Smithdown Road, waar Pauls moeder de verpleegstersopleiding had gedaan. Een bocht naar links leidt ons naar Queen's Drive en het ouderlijk huis van Brian Epstein dat, eigenlijk schandalig, niemand blijkbaar de moeite waard vindt om voor het nageslacht te behouden.

'Oké mensen,' zegt onze chauffeur, 'zo meteen komen we bij een plek

die jullie allemaal kennen. Nogmaals sorry dat ik “Penny Lane” niet kan laten horen.’

Nou en. Dat nummer klinkt luider en helderder dan welke stereo ook in ons collectieve geheugen. ‘Penny Lane is in our ears and in our eyes’, ook al zijn de ‘blue suburban skies’ vandaag loodgrijs.

Voor velen is het Pauls meesterwerk, een tweeluik met een meesterwerk van John, ‘Strawberry Fields Forever’, op de kostbaarste single die ooit is uitgebracht. Penny Lane zelf wedijvert met de plek waar het oude Leger des Heils-tehuis Strawberry Field stond om de status van meest bezochte Beatles-heiligdom in Liverpool. Door de jaren heen is het straatnaambord zo vaak gejat dat de gemeente de straatnaam maar bij hoekpanden op de muur heeft geschilderd. Een later aangebracht zogenaamd hufterproof bord bleek even weinig succesvol als het oude type.

Penny Lane, bestaat er een lievere songtitel? Het roept een onschuldige jarenvijftigwereld op, toen er in Engeland nog grote koperen pennymunten met koningin Victoria’s beeltenis in omloop waren, en je voor een penny een koetjesreep kon kopen en vrouwen niet een plas deden, maar ‘spent a penny’, omdat een openbaar toilet een penny kostte. In werkelijkheid verwijst de naam naar James Penny, een achttiende-eeuwse slavenhandelaar uit Liverpool. Bovendien gaat het nummer eigenlijk niet over Penny Lane, maar over Smithdown Place, waar de straat (die sowieso meer associaties heeft met John dan met Paul) zich verbreedt tot een winkelstraat met een eindhalte voor diverse busroutes.

Elk topografisch element uit het nummer is er nog, en bij ieder van ons roept dat onmiddellijk een mentale soundtrack op van een nostalgische piano, ouderwetse blazers en de buitelandse noten van een piccolotrompet. Er is nog steeds een kapper, ‘showing photographs of every head he’s had the pleasure to have known’, ook al zijn de ‘Tony Curtis-coupe’ en het ‘kippenkontje’ verdwenen en heet de zaak niet meer Bioletti, zoals in Pauls jongensjaren, maar Tony Slavin. Er is een filiaal van Lloyds TSB, waar de bankier mogelijk niet in het bezit is van een ‘mac’ (een regenjas, welteverstaan, geen laptop) en misschien nog harder ‘behind his back’ wordt uitgelachen dan toen.

Hier is de vluchtheuvel waar ook nu nog ‘a pretty nurse’ zou kunnen staan, ‘selling poppies from a tray’ (en we weten allemaal wie die verpleegster is). Aan onze linkerkant, aan Mather Avenue, staat nog een brandweerkazerne waar een gehelmde brandweercommandant net als toen de tijd door een zandloper kan zien verstrijken terwijl hij zijn ‘clean machine’ oppoetst, ‘in his pocket [...] a portrait of the Queen’.

De huizen waar Paul en John hun jeugd doorbrachten liggen amper tweehonderd meter van elkaar, maar in twee verschillende wijken waar het standsverschil tot op de dag van vandaag zichtbaar is. Allerton, dit deel althans, bestaat voornamelijk uit blokken met arbeiderswoningen, terwijl Woolton een gegoede enclave is van ondernemers, hoogopgeleiden en medewerkers van Liverpool University. Toen John in 1957 Paul leerde kennen, was dat onderscheid nog vele malen groter.

In het blauwe busje vervallen we na onze McCartney-proloog weer in de traditionele volgorde: eerst Lennon, dan McCartney. De eerste stop is 'Mendips', de halfvrijstaande villa met namaak-Tudordetails waar John, de zelfverkondigde 'working class hero', zijn onberispelijk middle class en nogal verwende jongensjaren doorbracht bij zijn dominante tante Mimi.

We verblijven zeker twee uur in de lommerrijke dreven van Woolton, en rijden dan Mather Avenue uit, om bij Forthlin Road 20 te stoppen. Daar staat een identiek busje klaar om een eerdere groep op te pikken die net het minuscule voortuintje uit komt lopen. In hun enthousiaste gemompel hoor ik flarden Frans, Spaans en Russisch, al kan het ook Pools zijn. 'Well, she was just seventeen...' klinkt een mannenstem met een Nederlands accent. 'You know what I mean...' antwoordt een internationaal koor.

De term 'woningwetwoning' doet ons tegenwoordig denken aan de onderkant van de maatschappelijke ladder, maar vlak na de Tweede Wereldoorlog vormden deze door de gemeente gebouwde en gesubsidieerde woningen een enorme vooruitgang ten opzichte van de overbevolkte en onhygiënische krottenwijken in de binnensteden.

Forthlin Road 20 is een klassiek voorbeeld van een rijtjeshuis: twee etages, vlakke gevel (in de jaren vijftig ultramodern) met een groot benedenraam, twee kleine bovenramen en een voordeur met glazen ruitje onder een puntig afdak. Al is het een nationaal monument, het is blijkbaar niet de blauwe plaquette waard die English Heritage, een onderafdeling van de National Trust, toekent aan het geboortehuis van de groten der geschiedenis. Blauwe plaquettes worden alleen verleend als die grote figuur dood is of de honderd heeft gehaald.

Net als 'Mendips' heeft het huis een inwonende beheerder die tevens rondleidingen geeft. Meestal zijn dat trouwe fans voor wie het wonen in Johns of Pauls oude en in originele jarenvijftigstaat teruggebrachte huis het absolute summum is. Een aantal jaren had Forthlin Road zelfs een beheerder die als twee druppels water op Paul leek, al heette hij verwarrend genoeg John.

Onze gids is een moederlijke vrouw met fletse krullen die zich voorstelt als Sally en ons ontdoet van onze tassen en camera's, met de belofte dat ze 'veilig worden bewaard op de plek waar de McCartneys destijds hun jassen en hoeden ophingen'.

Toen de National Trust het huis aankocht, bedong Paul één ding: dat het niet alleen een monument voor de Beatles moest zijn, maar een aandenken aan het hele gezin. 'In het begin,' vertelt Sally, 'was het hier eigenlijk heel verdrietig voor hem.' In het halletje hangt boven de voordeur een simpel houten bordje:

In dierbare herinnering
Mam en Pap
Mary en Jim

Links is de woonkamer waar Paul met John zijn eerste liedjes schreef (al had hij eerder al in zijn eentje pogingen gedaan). Het is een krap kamertje, volgepropt met een logge bank en twee bijpassende fauteuils, een staande schemerlamp met franjekap en een houten televisietoestel met een piepklein beeldscherm. Op een bijzettafeltje staat de forse zwarte draaischijftelefoon (Garston 6922) die een tijdlang het enige telefoontoestel in de straat was. Het gele behang in wilgenpatroon is door de National Trust uitgekozen als typerend voor dit soort woonkamers in de jaren vijftig, maar tijdens het behangen kwamen delen van het oorspronkelijke zilverblauwe chinoiserie-behang van de McCartneys tevoorschijn. Een reep hiervan is geplastificeerd, en bij elke rondleiding mag één lid van de groep het omhooghouden voor de anderen.

Eén wand wordt in beslag genomen door een piano van het type dat in zoveel Britse 'voorkamers' stond. In deze kamer en aan deze piano schreef Paul als zestienjarige 'When I'm Sixty-Four', vertelt Sally. 'En, zoals u waarschijnlijk weet, [*waarschijnlijk?*] was die piano gekocht bij North End Road Music Stores, oftewel NEMS, de zaak van de familie van Brian Epstein. Nee, het is niet dezelfde piano,' zegt ze voordat iemand ernaar kan vragen. 'Die staat bij Paul thuis.'

Boven de tv hangt een door zijn broer Michael gemaakte foto van hem en John in de twee naast elkaar gezette leunstoelen, turend op hun rechts- en linkshandige gitaren, zo luidt het bijschrift, bij het componeren van 'I Saw Her Standing There' (vandaar die zingende Nederlander daarnet). 'Ze hadden een regel dat als ze de volgende dag niet meer wisten hoe een liedje ging, het niet de moeite van het bewaren waard was,' vertelt Sally. 'Was het

dat wel, dan noteerde Paul het in een schoolschrift. Dat schrift heeft hij nog steeds.’

Een houten vouwdeur leidt naar een krap eetkamerkje met daarachter een keuken vol jarenvijftigproducten, zoals Rinso-waspoeder, Robin-stijf-sel en Lux-zeep. Nadat de McCartneys in 1964 waren verhuisd, heeft er dertig jaar een familie Smith gewoond, die een moderne keuken met een roestvrijstalen aanrecht had laten installeren. Nadat de National Trust het huis had aangekocht, vond men op de vloering het oorspronkelijke houten aanrecht. De bijbehorende porseleinen gootsteen werd in de tuin ontdekt, waar hij dienstdeed als plantenbak.

De tuin is een bescheiden rechthoekje gazon, het uitzicht nog steeds de politieeschool aan Mather Avenue. ‘Ze hielden daar natuurlijk paarden in de tijd dat Paul nog klein was,’ legt Sally uit. ‘Mest in overvloed voor zijn vaders rozen.’ Het houten schuurtje was vroeger een washok – waar de kleren met de hand werden gewassen en gemangeld – en een buiten-wc. Nu is daar het bezoekerstoilet (‘Het is per slot een lange excursie,’ zegt Sally) en een hokje voor de gids, waar ze haar lunch van focaccia met zongedroogde tomaatjes zolang heeft neergelegd. Ze laat de regenpijp zien waarlangs Paul ’s avonds laat omhoogklom om door het raampje van de binnen-wc naar binnen te glippen en John binnen te laten zonder dat zijn vader wakker werd. Dit moet het enige pand van de National Trust zijn waar de regenpijp als interessant detail wordt aangewezen.

We gaan de trap op naar de ruime achterslaapkamer die Paul aan zijn jongere broer Michael gunde, al hadden ze hier beiden hun klerenkast. Over het hoofdeinde van het bed hangt een zwarte bakelieten koptelefoon van het type dat die eerste zalige roes van rock-’n-roll verspreidde. Pauls oude kamer, die op de straat uitkijkt, is nauwelijks breder dan het smalle eenpersoonsbed dat er staat. Op de sprei ligt een aantal significante voorwerpen uitgespreid, zoals een pocketeditie van *Under Milk Wood* van Dylan Thomas (ijverig in taal dus) en een replica van Pauls allereerste gitaar, de roodbruine Zenith Model 17 met dubbele f-gaten. ‘Paul heeft de originele,’ zegt Sally, maar dat hadden we al begrepen.

Hier krijgt elke groep een paar minuten tijd voor wat in de kerk ‘stille overpeinzing’ wordt genoemd. En het is ook meestal stil, althans, er wordt niet gepraat. ‘Sommige mensen moeten huilen, andere moeten lachen,’ zegt Sally. ‘Maar meestal zijn ze gewoon heel erg ontroerd.’

In alle jaren dat Forthlin Road voor het publiek opengesteld is, heeft Paul nooit het in ere herstelde interieur gezien, al is hij diverse keren incognito teruggeweest om het van buiten te bekijken. Een keer had hij zijn

zoon James bij zich en werd hij aangesproken door een jongetje uit een van de buurhuizen, dat niet in de gaten had wie Paul was. Met het Liverpoolse lef van de Beatles in hun jonge jaren probeerde hij een deeltje te sluiten: 'Hé meneer, voor een pond mag je Paul McCartney z'n huis zien.'

‘Sandwiches met appel en suiker’

Hoewel achternamen met het voorvoegsel Mac of Mc, dat ‘kind van’ betekent, meestal een Schotse oorsprong aanduiden, is Paul zowel van moeders- als vaderskant van Ierse afkomst. Tussen de Schotten en de Ieren heeft door de eeuwen heen altijd een hechte relatie bestaan, met als gemeene deler hun haat jegens de Engelsen. Ze hebben tal van raakvlakken, van hun gemeenschappelijke taal, het Gaelic, tot hun voorliefde voor whisky en de passie en sentimentaliteit van hun muziek, die door beide volken met de doedelzak gemaakt wordt. Overal in Ierland vind je families van Schotse oorsprong en vice versa.

Een van de controversieelste nummers die Paul ooit geschreven heeft, is ‘Give Ireland Back to the Irish’ – maar in werkelijkheid hebben zijn voorouders zich hun land bereidwillig laten ontfutselen.

Pauls overgrootvader van vaderskant, James McCartney, had deelgenomen aan de massale uittocht uit Ierland aan het einde van de negentiende eeuw, toen duizenden Ieren door de bittere armoede gedwongen waren in het buitenland een beter bestaan te zoeken. James was een van de velen die de Ierse Zee overstaken naar Liverpool, met zijn bedrijvige haven en fabrieken waaraan de stad het epitheton ‘de tweede stad van het Britse Rijk’ dankte. Hij arriveerde in het begin van de jaren 1880 en vestigde zich als huisschilder in de eenvoudige wijk Everton. James’ zoon Joseph werd later bladsnijder in de tabaksfabriek van Cope en trouwde in 1896 met Florence Clegg, dochter van een visverkoper. Zij schonk hem negen kinderen, van wie er twee, Ann en Joseph junior, als baby stierven (een latere zoon en dochter zouden dezelfde namen krijgen). De tweede zoon van Joseph en Florrie die in leven bleef en in 1902 werd geboren, was Pauls vader James, van kindsbeen af Jim genoemd.

Jim en zijn zes broertjes en zusjes, Jack, Joe junior, Edith, Ann, Millie en Jane – bijnaam ‘Gin’ – bewoonden met hun ouders een klein rijtjeshuisje in Solva Street, in het armste deel van Everton. Later in zijn leven vertelde hij wel eens dat de kinderen McCartney samen moesten doen met twee paar schoenen, een voor de jongens en een voor de meisjes. Omdat ze niet

zonder schoenen op school mochten komen, gingen ze om beurten naar school en gaven 's avonds thuis de lesstof aan de anderen door.

Ondanks hun extreme armoede en de bedenkelijke invloed van de buurt waarin ze woonden groeide Jim op tot een eerlijke, bescheiden en tot in de puntjes beleefde jongeman; zelfs zijn eigen broers en zusjes noemden hem bij zijn bijnaam, 'Gentleman Jim'. Toen hij op zijn veertiende van school ging, schreef zijn meester in zijn rapport dat hij 'niets ten nadele van hem zou weten te zeggen'. Het enige ongeluk dat hem in zijn jeugd jaren was overkomen, was dat hij op zijn tiende van een muurtje was gevallen en zijn rechtertrommelvlies had beschadigd, waardoor hij aan die kant blijvend doof was.

Sinds de achttiende eeuw dreef de welvaart van Liverpool voornamelijk op de handel in katoen, die per schip vanuit Noord- en Zuid-Amerika en Azië werd aangevoerd en werd doorverkocht aan textiel fabrieken en kledingfabrikanten in het noorden van Engeland. Jim vond werk bij een van de oudste katoengroothandels, A. Hannay & Son, waar hij als 'lapjesjongen' bij mogelijke kopers langsging met coupons van de nieuwste stoffen. Als aanvulling op zijn weekloon van zes shilling verkocht hij programma's in het Theatre Royal in Everton en mocht hij af en toe de schijnwerper bedienen, de felle lamp die voorbehouden was aan de beste artiesten en extra bijzondere momenten.

Voor zijn toekomstige zoon zou de wereld nagenoeg zijn hele arsenaal aan schijnwerpers tevoorschijn halen, maar zelf mocht Jim ook een beetje in dat licht baden. Zijn vader Joseph was een vaardige amateurmuzikant: hij speelde tuba in de harmonie van de Cope-fabriek en organiseerde optredens en zangavonden voor de buurt. Ondanks Jims gedeeltelijke doofheid bleek hij een goed oor te hebben voor muziek, en leerde hij zichzelf zowel trompet als piano spelen. Vlak na de Eerste Wereldoorlog, waarvoor hij te jong was om onder de wapenen geroepen te worden, formeerde hij een semiprofessioneel dansorkest waarin zijn oudere broer Jack trombone speelde.

In eerste instantie droegen ze zwarte Zorromaskers en noemden ze zich de Masked Music Makers, maar ze kregen het zo warm van het spelen dat de zwarte verf van de maskers langs hun gezicht droop, vandaar dat ze zich omdoopten tot de Jim Mac's Jazz Band. Ze traden op bij dansfeesten en af en toe bij stomme-filmvoorstellingen, waar ze toepasselijke muziek improviseerden. Jims vader en zijn broer Jack konden goed zingen, maar zelf zong Jim niet; hij hield het liever bij zijn 'toeter'. Een familiefoto toont de Jim Mac's Jazz Band in de jaren twintig, in smoking en vadermoeder, met

een groepje vrouwelijke fans rond een grote trom die verdacht veel op die van de latere Sergeant Pepper lijkt. Ook het kwetsbare gezicht en de grote kinderogen van de bandleider wijzen vooruit naar een wonderbaarlijke toekomst.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in 1939 was Jim 37 en leek hij, alle koppelpogingen van zijn moeder en vijf zussen ten spijt, geheel verzoend met een lot als, zoals hij het zonder enige bijbedoeling uitdrukte, 'overtuigd vrijgezel'. Hij was bij Hannay inmiddels opgeklommen tot verkoper, en verdeelde zijn tijd tussen de Cotton Exchange, de katoenveiling, in Old Street en de haven waar de balen werden uitgeladen. Ook ging hij op gezette tijden langs bij zijn klanten in het vijftig kilometer naar het oosten gelegen Manchester. Een van zijn taken was het controleren van de lengte van de katoenvezels, omdat lange vezels geschikter waren voor de spinnerij. Ondanks zijn gehoorbeperking deed hij dat op zijn gehoor. 'Hij kon een propje katoen naast zijn goede oor laten knisperen en dan wist hij meteen wat voor kwaliteit het was,' herinnert zijn aangenomen dochter Ruth McCartney zich.

Als belangrijkste Britse haven voor voedselkonvooien, en als centrum van de wapenfabricage, was Liverpool bij uitstek een doelwit voor de Luftwaffe. De stad kreeg dan ook bombardementen te verduren die niet onderdeden voor die op Londen. Jim was te oud om opgeroepen te worden en was bovendien vrijgesteld vanwege zijn gedeeltelijke doofheid. Toen Hannay tijdens de oorlogsjaren de poorten sloot, ging hij in een munitiefabriek werken en draaide hij nachtdiensten bij de vrijwillige brandweer.

Toen hij een keer in Norris Green op bezoek was bij zijn moeder, die inmiddels weduwe was, maakte hij kennis met een ziekenhuisverpleegster. Ze was ook van Ierse afkomst, heette Mary Patricia Mohin en woonde op kamers in hetzelfde huis als zijn zusje Gin. De ergste bombardementen op Liverpool waren inmiddels voorbij, maar er waren nog regelmatig luchtaanvallen. Op een gegeven moment zaten Jim en Mary met elkaar te praten toen het luchtalarm afging, zodat ze hun gesprek in de schuilkelder in de tuin moesten voortzetten. Tussen de flinterdunne golfplaten van de schuilhut verloor 'Gentleman Jim' zijn hart aan Ierse Mary.

Mary's vader Owen was kolenboer en was aan het begin van de eeuw vanuit County Monaghan naar Liverpool geëmigreerd. Hij had zijn naam van Mohan in het iets minder Iers klinkende Mohin veranderd. Mary verloor haar moeder toen ze tien was, een tragische gebeurtenis die zich nog eens in de familie zou herhalen. Mary had twee broertjes, Wilfred en Bill (twee andere kindjes hadden niet lang geleefd). Haar vader hertrouwde en

kreeg ook uit dit huwelijk kinderen, maar Mary's stiefmoeder keek niet naar haar om en werkte haar uiteindelijk het huis uit.

Met zo'n achtergrond was het niet onlogisch dat Mary een roeping had om voor anderen te zorgen. Op haar veertiende werd ze leerling-verpleegster in het Smithdown Road Hospital. Daarna deed ze een driejarige opleiding in het Weston General Hospital aan Rice Lane. Ze slaagde voor het verpleegstersexamen en werd al op haar vierentwintigste hoofdzuster.

Toen Mary Jim McCartney leerde kennen was ze eenendertig, een leeftijd waarop de meeste vrouwen zich destijds neerlegden bij een bestaan als oude vrijster. Jim, die tegen de veertig liep, viel als een blok voor haar uitgesproken Ierse schoonheid – het soort dat Spaanse of Italiaanse voorouders suggereert – en haar zachte, verlegen aard. Toch was het Mary die het initiatief nam in hun relatie. 'Pap zei dat hij zwaar verkikkerd was op Mam en dat hij haar tijdenlang mee uit nam,' zou Paul later vertellen. 'Tot hij opeens snapte dat ze het altijd zo regelde dat ze uit dansen gingen [...]. Ze ging naar danszalen terwijl ze daar helemaal niet het type voor was. Later bleken dat zalen te zijn waar mijn vader had gespeeld. Ze volgde hem dus als fan. [Later] dacht ik: o, dáár heb ik het dus van!'

Hun romance had snel voorbij kunnen zijn, want Mary was katholiek en de McCartneys waren protestants. Onder de Ieren in Liverpool was die geloofsscheiding minstens even streng als in Ierland zelf; zowel katholieken als 'Orangisten' hielden marsen en optochten die meestal op knokpartijen uitliepen, en gemengde huwelijken werden aan weerszijden afgekeurd. Mary had echter weinig contact met haar familie, die eventueel had kunnen dwarsliggen, en bovendien zei Jim dat hij agnost was. En zo werden ze in april 1941 in de rooms-katholieke St. Swthinkerk in de echt verbonden.

Hun eerste kind, een zoontje, werd op 18 juni het jaar daarop in het Walton General Hospital geboren. Mary was daar kraamzuster geweest, dus had ze de luxe van een eenpersoonskamer. De baby kwam lijkbлек ter wereld en ademde niet als gevolg van zuurstoftekort tijdens de bevalling. De arts wilde hem al doodverklaren, maar de vroedvrouw, die Mary goed kende en ook katholiek was, bad om het hardst en even later begon het kindje alsnog te ademen.

Jim had wachtdienst bij de brandweer en arriveerde pas een paar uur later in het ziekenhuis, waar de baby inmiddels zijn longetjes goed oefende en niet meer zo bleek zag. 'Hij had zijn ene oog open en hij krijsde aan één stuk door,' zou zijn vader later met typisch Liverpoolse nuchterheid zeggen. 'Ze hielden hem omhoog, het was net een homp rood vlees.'

Nadat hij van de wonderbaarlijke wederopstanding van zijn zoontje had gehoord, maakte Jim geen bezwaar toen Mary hem wilde laten dopen. Hij kreeg zijn vaders en grootvaders voornaam, James, en als tweede voor-naam Paul, zijn latere roepnaam.

Het eerste huis van de nieuwe baby was een gemeubileerde etage op Sunbury Road 10 in Anfield, dicht bij het kerkhof waar honderden slachtoffers van de bombardementen begraven lagen. Kort na de geboorte van Paul nam Jim ontslag bij de munitiefabriek en werd inspecteur bij de gemeentereiniging, waar hij de vuilnisophalers moest controleren. In de stad waren twintigduizend woningen verwoest, en dus was er een nijpend tekort aan woonruimte. De McCartneys zouden binnen korte tijd nog viermaal verkassen naar tijdelijke woningen aan weerskanten van de Mersey, waar ze nooit langer dan een paar maanden bleven. In januari 1944 werd het nog nijpender, toen Mary, opnieuw in het Walton General, het leven schonk aan een zoontje, Peter Michael, roepnaam Mike.

Na de oorlog ging A. Hannay & Son weer in bedrijf en hervatte Jim zijn werk als katoenverkoper. Na vijf oorlogsjaren was de katoenmarkt echter ingestort, zodat Jim het moest doen met een loon van zes pond per week. Ter aanvulling van het gezinsinkomen begon Mary met haar verpleegsterservaring als wijkzuster bij de gemeente.

In 1947, toen Paul bijna vijf was, werd ze domiciliair (dat wil zeggen: buurt-) verloskundige in een gloednieuwe woonwijk in Speke, zo'n twaalf kilometer ten zuidoosten van het centrum van Liverpool. Het grote pluspunt van die baan was dat ze een gemeentewoning kregen, waarvoor ze geen huur hoefden te betalen. Toen de McCartneys hun nieuwe huis op Western Avenue 72 betrokken, was de wijk nog één grote bouwput, een woestenij van modderpaden en bakstenen muren zonder dak. Met zijn toen al levendige fantasie zag de kleine Paul hen 'als een pioniersgezin in een huifkar'.

Een van zijn vroegste herinneringen was er een van kou: de ijzige winterwind vanaf de Mersey, het schrijnen van je geschilferde lippen, knalrode oren en verkleumde knieën onder de korte broek waartoe alle jongetjes destijds veroordeeld waren.

1947 was het schraalste van de sobere naoorlogse jaren in Groot-Britannië. De moegestreden en failliete natie leek verstoken van warmte, eten, plezier en kleur, het leven was even grauw als de nieuwsberichten in de bioscoop. Vooral in Liverpool, met zijn platgebombardeerde wijken en gapende kraters, was het soberheid troef. Net als voor de meeste stadskin-

deren vormden die kaalgeslagen plekken Paul en Mikes speelterrein. In het nuchtere dialect van Liverpool, dat 'Scouse' wordt genoemd, heetten die kale vlakten *bombies*.

Op Western Avenue 72 was het nooit koud, want Mary McCartney bood haar twee zoons alle liefde en geborgenheid die ze zelf thuis nooit had gehad. Paul zou zich 'heel veel geknuffel en gezoen' van zijn moeder herinneren, maar ook de wat ruwe praktische aanpak van de verpleegster die altijd raad wist als hij of zijn broertje lelijk gevallen was of koorts had. Nog troostender dan een knuffel was de vaardigheid waarmee ze verband of pleisters aanbracht of de thermometer afsloeg voordat ze die onder zijn tong stopte.

Mary was altijd in de weer voor haar kraampatiënten, een baan die naarmate de wijk bewoond raakte steeds zwaarder werd. Op Pauls netvlies gegrift staat het beeld van zijn moeder die in de winter 's avonds laat op de fiets naar een bevalling ging, met een mandje met haar instrumenten voorop en een brandende fietslamp erboven. Voor hem had ze zelfs iets van een heilige, want regelmatig legden dankbare patiënten bloemen of moeilijk te verkrijgen snoep bij de voordeur neer, als offerandes in een tempel.

Het curieuze van het Britse klassenstelsel van de jaren veertig en vijftig is dat verpleegsters uit alle lagen van de bevolking tot erelid van de middenklasse werden verheven, en dat ze het aanleren van een deftig accent als onderdeel van hun opleiding beschouwden. Hoewel ze in Speke een centrale rol in de gemeenschap vervulde, stond Mary er daarom ook enigszins buiten, een gevoel dat Paul en Mike zouden overnemen. Hun moeder lette er vooral op dat ze niet het platte Liverpoolse accent van andere buurtkinderen overnamen, en dat ze altijd net iets beleefder en keuriger waren dan in Merseyside gebruikelijk was.

Na een paar jaar aan Western Avenue verhuisde het gezin naar een andere gemeentewoning een paar straten verderop, Ardwick Road 12. Qua ruimte gingen ze er niet op vooruit, en ook dit huis had alleen een buiten-wc, maar Mary vond het een betere buurt.

Hoewel Jim relatief oud was toen hij kinderen kreeg, bleek hij een zorgzame en liefhebbende vader. Hij was altijd een beetje formeel, zoals het hoorde voor iemand die elke dag keurig in pak naar de 'City' ging, maar volgens Mike McCartney 'borrelde er vanbinnen een onderhuids plezier dat elk moment naar buiten kon komen'. De jongens ontdekten bijvoorbeeld al vroeg dat het geen zin had om een wedstrijdje 'tong uitsteken' met hun vader te doen, want hij had de grootste tong en kon die veel verder uitsteken. Jim had toen zijn gebit uitviel zijn trompet moeten wegdoen,

maar de piano bleef zijn passie. In de kamer prijkte een degelijk exemplaar, op afbetaling gekocht bij muziekwinkel NEMS in Walton. Pauls eerste kennismaking met muziek waren zijn vaders uitbundige, met gekruiste handen gespeelde versies van evergreens als 'Stairway to Heaven', Gershwins succesnummer uit 1922.

De jongens hebben hun opa en oma van vaderskant nooit gekend, maar er waren wel de nodige ooms en tantes: Jack en Joe, Jims beide broers, en zijn zussen Edie, Annie, Millie en Ginny. De rijzige en voor dames zeer aantrekkelijke oom Jack, ooit trombonist bij de Jim Mac's Jazz Band en nu huurophaler bij de gemeente, was in de Eerste Wereldoorlog gewond geraakt bij een aanval met mosterdgas en kon sindsdien alleen op fluis-tertoon praten. Tante Millie was getrouwd met een van Jims collega's op de katoenvailing, Albert Kendall. De 'Uncle Albert' die Paul later in een nummer vereeuwigde heeft dus echt bestaan. Het zwarte schaap van de familie was Will Stapleton, de man van tante Edie. Hij was scheepssteward en pikte – zoals het gros van zijn collega's – alles aan boord wat los en vast zat. Uiteindelijk werd hij tot drie jaar veroordeeld voor diefstal van 500 pond op een transport van bankbiljetten naar West-Afrika. Pas een halve eeuw later zou een ander familielid een cel van de binnenkant zien.

Pauls levenslustigste tante was Ginny of Gin. Ze was ook zijn lievelingstante – en zou ook in een van zijn nummers belanden. Gin was de matriarch van de familie bij wie iedereen om advies aanklopte. 'Mam was een heel wijze vrouw,' vertelt haar zoon, Ian Harris, 'en ze wist altijd haar zin te krijgen. Ze heeft zelfs eens de gemeente zo gek gekregen om een busroute te verleggen zodat die door onze straat kwam te lopen.'

De kinderen in de familie, weet Harris nog, 'waren net nomaden, want we bleven om de haverklap bij elkaar slapen. Ik zat heel vaak bij Paul en Mike. Hun moeder, tante Mary, kon behoorlijk streng zijn, maar ze was ook heel lief, heel aardig.'

De familie kwam vaak bij elkaar, zoals in Liverpool gebruikelijk was: een glaasje drinken en tot in de kleine uurtjes zingen en dansen en lachen. Oom Jack tapte met zijn intrigerende fluisterstem moppen, terwijl Jim op de piano liedjes ten beste gaf. Als er bij oom Joe in Aintree Oud en Nieuw werd gevierd, werd het nieuwe jaar altijd ingeluid met de jengelklanken van een doedelzak op de stoep. En bij het gescandeerde 'Laat 'm erin!' klonk Gins stem overal bovenuit.

Vanwege Mary's geloof was het logisch dat haar zoons ook katholiek zouden worden opgevoed, maar hierin zwichtte ze, zoals in alles, voor haar in naam agnostische maar van overtuiging protestantse man. Behalve dat ze

katholiek gedoopt waren en een blauwe maandag op zondagsschool hadden gezeten, hadden Paul en Mike niets met hun moeders geloof. Ze gingen naar de kleuterschool aan Stockton Road, een paar straten verderop, waar het godsdienstonderwijs Anglicaans was. De nieuwe wijk was zo kinderrijk dat de school al snel uit zijn voegen barstte en op een gegeven moment vijftienhonderd leerlingen telde, waarmee het de grootste lagere school van Engeland was. Paul en Mike hoorden tot de groep die overgeplaatst werd naar de Joseph Williamsschool in Gateacre, een halfuur met de bus.

Paul bleek links te zijn, wat zijn eerste schooljaren flink had kunnen verpesten. Linkse kinderen werden als lastig en dwars gezien, om niet te zeggen ietwat sinister (het Latijnse *sinister* betekent 'links'). Ze werden gedwongen rechts te schrijven en werden zelfs voor 'linkspoot' uitgescholden. Op de Joseph Williamsschool mocht Paul echter met links schrijven, met het gevolg dat hij – net als zijn moeder – buitengewoon netjes schreef, en opvallend goed kon tekenen.

Hij kon vanaf het begin goed meekomen en was populair bij zijn leerkrachten, dankzij zijn aandoenlijke koppie en zijn er door Mary ingedrilde beleefdheid. Zijn enige minpuntje was iets wat hij zijn hele leven lang zou horen: hij maakte te gemakkelijk gebruik van zijn vlotheid en charme en haalde nooit het uiterste uit zichzelf. In een van zijn schoolrapporten wordt hij omschreven als 'een heel intelligente jongen die met iets meer vlijt en netheid gemakkelijk de beste van de klas zou kunnen zijn'.

Een van zijn klasgenootjes was een lang blond meisje dat Bernice Stenson heette. Haar moeder kende Mary McCartney en hielp haar wel eens bij een bevalling. Op een keer waren ze bij een kraamvrouw die doof was. Mary bleef de kalmte en het geduld zelve en delegeerde de lichte taakjes aan Mrs. Stenson terwijl zij 'vanonder aan de slag ging'.

Bernice weet nog goed dat Paul op zijn zesde of zevende bekendstond om zijn 'heldere, zuivere' stem, en steevast de hoofdrol kreeg in schoolmusicals en *Christmas carols*. Hij had zijn vaders passie voor muziek geërfd, en zong bij liedjes op de radio intuïtief de tweede stem mee. Jim hoopte dat Paul op zijn elfde zou worden aangenomen bij het koor van de kathedraal van Liverpool, het grote zandstenen bouwwerk dat boven de stad uittorent en op miraculeuze wijze de Duitse bombardementen heeft overleefd. Paul behoorde tot de negentig jongens die bij koordirigent Ronald Woan audities deden met het kerstlied 'Once in Royal David's City'. Toen Paul aan de beurt was, miste hij expres een hoge noot die hij best kon halen en werd afgewezen. Het zou bijna veertig jaar duren voordat de kathedraal alsnog de deuren voor hem opende.

Voorlopig moest hij genoeg nemen met het koor van de St. Barnabaskerk oftewel 'Barney's' in Mossley Hill in de buurt van Penny Lane. De koormuziek riep een levenslange liefde in hem wakker voor Anglicaanse gezangen, met hun gedragen orgelakkoorden en vaak hoogdravende teksten. Toen hij jaren later songs begon te schrijven die wereldwijd weerklank vonden, werd vaak gezegd dat zijn serieuzere nummers 'als kerkgezangen klonken'. Maar het aantrekkelijkste aan Barney's was dat de koorleden betaald werden voor het zingen op bruilofts- en uitvaartdiensten. 'Een trouwerij was tien shilling de man,' weet hij nog. 'Ik wachtte weken, maanden, maar een trouwerij, ho maar.'

Jim wilde natuurlijk graag dat Paul piano leerde spelen, maar dan 'echt' en niet op het gehoor, zoals hijzelf. Op school kreeg hij geen muziekles, dus ging hij op les bij een oudere pianoleraar. Erg lang hield hij het niet vol: het gaf alleen maar meer huiswerk en het 'stonk er naar oude mensen'.

Het kleine beetje formele muziekonderricht dat hij heeft gehad, kwam vooral van zijn vader en de piano in de huiskamer. Als hij 'Stairway to Heaven' of een andere evergreen speelde, noemde Jim de akkoorden, liet hem zien hoe je die op de toetsen aansloeg en legde uit hoe ze op elkaar aansloten. Jim was ook dol op fanfaremuziek en nam Paul regelmatig mee naar concerten in de parken van Liverpool. Zo gaf hij nog een diep traditionele muzieksmaak door die bij zijn zoon bleef hangen.

Toch vond Jim zichzelf geen 'echte' musicus; hij had immers geen professionele opleiding gehad. Af en toe stapte hij af van zijn geliefde Gershwin- en Irving Berlin-klassiekers en speelde hij iets wat hij in zijn Jim Mac-tijd had geschreven, het mijmerige 'Eloise'. Zelf gebruikte hij het woord 'geschreven' overigens niet: voor hem – en voor de wereld in het algemeen – waren songwriters een soort mystiek genootschap dat alleen in Londen of New York bestond. Hij had het, zei hij met ouderwetse bescheidenheid, alleen maar 'gemaakt'.

Het was geen vetpot bij de McCartneys. Behalve zijn wekelijkse 6 pond bij Hannay & Co toucheerde Jim geen provisie of andere extraatjes. Mary's loon als voedvrouw bedroeg zes shilling meer – tot gêne van beiden – al was dat een schijntje gezien de vele uren die ze maakte.

Toch kon een gezin in het noordwesten van Engeland vlak na de oorlog heel redelijk van zo'n gecombineerd salaris leven. Vlees, de hoofdmoot van Mary's kookkunst, was niet duur: lamsvlees, varkensvlees, bieflap, lever en op zondag gebraden rundvlees met Yorkshire pudding, die Mary volgens Noord-Engelse traditie ook als toetje serveerde, overgoten met Tate & Lyle

Golden Syrup. Paul lustte alle soorten vlees, behalve tong, want dat deed hem te veel denken aan wat hij zelf in zijn mond had. Fruit kwam voornamelijk uit blik: perziken, peren en schijfjes mandarijn, overgoten met custard of, zijn lievelingstoetje, gecondenseerde melk. Jarenlang kende hij sinaasappelsap alleen als een concentraat dat in de oorlog van overheidswege aan kinderen werd uitgedeeld in kleine, medicinaal ogende flesjes die nog steeds in omloop waren. ‘Eigenlijk moest je het aanlengen,’ zei hij jaren later, ‘maar wij dronken het zo uit het flesje.’

De broertjes zagen er altijd tiptop uit en kwamen niets tekort ten opzichte van hun klasgenootjes. Elke zomer gingen ze op vakantie, naar het nabijgelegen Noord-Wales of naar een Butlin’s vakantiepark aan zee. Omdat Engeland de vrijetijdskleding nog moest ontdekken, speelden de jongens in hun schoolbloes en korte broek op het strand, terwijl Jim in zijn nette pak in een strandstoel luierde.

Paul en Mike zaten beiden op de padvinderij; dat betekende dus nog een uniform naast hun schooltenu, en op gezette tijden op kamp. Paul bleek bedreven in padvindactiviteiten zoals knopen leggen en vuurtje stoken, en verzamelde het ene na het andere embleem als bewijs van zijn veelzijdige vaardigheid.

Op een foto, genomen op een heuvel in Wales, zie je een typisch Brits jarenvijftiggezin: Jim met een tweed colbert en een overhemd met open boord, als een pijprokende broer van Fred Astaire, Mary in de nette jurk die ze in plaats van haar gebruikelijke gesteven schort draagt. Paul, negen jaar, zit rechtop met de armen over elkaar, dan al zonder een greintje cameravrees. Mike moet net als de foto wordt gemaakt lachen, dus staat hij er een beetje onscherp op.

Mary bestierde het huishouden, maar Jim was de baas in huis: zijn wil was wet. Hij stond erop dat de jongens het ouderwetse soort beleefdheid toonden dat toen al aan het uitsterven was, zoals hun pet afnemen voor ‘dames’, zelfs totale onbekenden bij de bushalte. ‘Dan zeiden we: “Hè pap, waarom moet dat nou? Andere jongens hoeven dat niet,”’ zou Paul later vertellen. ‘Maar we deden het wel.’ Absolute eerlijkheid, zelfs over de allerkleinste dingen, was nog zo’n onwrikbare regel van Jim. ‘Ik vond eens een briefje van een pond op straat. Dat moest ik van hem op het politiebureau afgeven.’

Zelfs in de beste gezinnen werden kinderen in die tijd wel eens geslagen, zonder dat er schande van werd gesproken. De in- en in-keurige Jim had in zijn jeugdijaren ook de nodige keren een ‘flink pak slaag’ gehad, en aarzelde niet zijn zoons een ferme tik op hun achterwerk of hun blote benen te geven

als ze heel stout waren geweest. Mary sloeg haar kinderen nooit. Meestal was het Mike, iets wilder en ongezeglijker dan zijn grote broer, die door zijn vader onder handen werd genomen; Paul wist zich er meestal uit te kletsen.

Die handigheid stelde hem in staat tamelijk ongeschonden door zijn niet altijd even zachtzinnige schooljaren te komen. Mike vocht heel wat af, maar Paul had iets waardoor zelfs de grootste bullebakken het wel lieten om ruzie met hem te zoeken. Althans, meestal. Vlak bij zijn huis was er een pad, Dungeon Lane, dat naar een stuk van de Mersey liep dat Cast Iron Shore werd genoemd, omdat het bezaaid lag met stukken ijzer van een nabijgelegen schroothandel. Hier liep hij een keer in zijn eentje toen twee grotere jongens hem de weg versperden en hem van zijn geliefde polshorloge beroofden. Beide jongens woonden vlak bij de McCartneys. Ze werden opgepakt, en Paul moest ze in de rechtbank als de daders aanwijzen. Hij was geen vechtjas, maar lef had hij wel.

Mary McCartney bleef volop werken als verloskundige. Ze cijferde zich zo weg dat Jim bang was dat ze overspannen zou raken. Uiteindelijk nam ze tot zijn opluchting een andere baan aan bij de gemeentelijke gezondheidsdienst, als schoolartsassistente in Walton en Allerton. Nu had ze tenminste normale werktijden en hoefde ze er niet meer op elk uur van de dag in weer en wind op uit.

In de kliniek waar ze nu werkte raakte Mary bevriend met Bella Johnson, een vlotte weduwe met een tienerdochter, Olive, die secretaresse was bij de Law Society in het centrum van Liverpool, om de hoek van Jims werk. Olive was een chique jonge vrouw met een eigen auto en een – vond Mary – indrukwekkend ‘deftig’ accent. Zij werd Paul en Mikes officieuze grote zus; ze speelde vaak met de jongens, nam hen mee uit toeren in haar auto en maakte roeitochtjes met ze op het meer bij Wilmslow.

Bella kwam vaak op de thee op Ardwick Road, en dan serveerde Mary een speciale lekkernij: sandwiches met schijfjes appel en suiker. Volgens Olive waren beide jongens duidelijk dol op hun moeder, al had ze het idee dat Michael iets meer naar zijn moeder trok dan Paul. ‘Ik weet nog dat Mike vaak op de grond bij haar zat. Hij riep iets beschermends en koesterends bij je op. Paul was ook een schatje, maar je wist gewoon dat die zich wel kon redden.’

In 1952 moest Paul toelatingsexamen doen, de toets die je toekomst in het openbaar-onderwijssysteem bepaalde. De slimste elfjarigen mochten naar de *grammar school* (te vergelijken met het vwo) terwijl de rest terecht kwam op een *secondary modern* of een technische school waar ze een opleiding tot timmerman of loodgieter kregen.

In de hoogste klas op de Joseph Williams Primary had Paul een inspirerende leerkracht, F.G. Woolard, die zijn hele klas van veertig leerlingen op één na door het toelatingsexamen wist te loodsen. Paul was een van de slechts vier (van de negentig) leerlingen van zijn school die toegelaten werden op de Liverpool Institute High School for Boys – de beste grammar school van de stad, die met de bekende Liverpoolse warsheid van kapesones de ‘Inny’ werd genoemd. Mike zou er ook terechtkomen, na met de haken over de sloot zijn toelatingsexamen te hebben gehaald.

1953 was het jaar dat de zesentwintigjarige prinses Elizabeth tot koningin werd gekroond en de jaren van soberheid eindelijk ten einde waren. Met duizenden andere Britten kochten Jim en Mary hun eerste televisietoestel om op een minuscuul zwart-witscherm de (verregende) koninklijke stoet door Londen en de kroningsplechtigheid in Westminster Abbey te zien. Bella en Olive Johnson hoorden tot de familie en vrienden die waren uitgenodigd om mee te kijken, in een bioscoopachtige ambiance met rijen stoelen en alle lampen uit en de gordijnen dicht.

Aangenomen worden op de Inny was niet Pauls enige triomf uit die tijd. Hij was ook een van de zestig kinderen in Liverpool die een prijs wonnen bij een opstelwedstrijd ter gelegenheid van de kroning. De prijsuitreiking geschiedde heel officieel, in de Picton Hall. Hij zou later nog precies weten hoe hij trilde van de zenuwen toen zijn naam afgeroepen werd en hij het podium op moest – iets wat hem daarna nog maar zelden zou overkomen.

Het paginalange opstel van ‘Paul McCartney, leeftijd tien jaar en tien maanden’, geeft al blijk van een gave voor het bondig vertellen van een verhaal, en is een toonbeeld van netheid en nagenoeg foutloze spelling en interpunctie:

Op de kroningsdag van Willem de Veroveraar dromden stupide Saksen naar Westminster Abbey om hun Normandische koning toe te juichen terwijl hij naar het altaar schreed. De Normandiërs, die dit als een belediging opvatten, vielen de Saksen aan en hakten ze in de pan. Maar bij de kroning van onze liefallige jonge koningin, koningin Elizabeth de Tweede, wordt er niet gereld en gemoord, want de vorsten van nu regeren met mildheid en niet met macht. De menigte voor Buckingham Palace zal groter zijn dan bij alle eerdere kroningen, en de stoet naar Westminster Abbey ook. Overal ter wereld worden voorbereidingen getroffen, zelfs in Australië ondernemen mensen de lange reis naar Engeland. In Londen krijgen de kinderen gratis stoelen langs de route. Maar de kinderen in Londen zijn niet de enigen die boffen, want de

jeugd in andere delen van Engeland krijgt een porseleinen beker bedrukt met het portret van de koningin. In groten getale worden souvenirs gemaakt voor de toeristen die op dit prachtige schouwspel afkomen, en een daarvan is de Kroningsbeker met twee oren die aan de voorkant getooid is met koningin Elizabeth de Tweede en aan de achterkant met koningin Elizabeth de Eerste. Een ander souvenir is een wijnglas dat in Edinburgh vervaardigd is en een luchtbel in de steel heeft, en in de kelk is in krullerige letters ER gegraveerd. Eén verschil is dat de diamanten, robijnen, smaragden en saffieren in de kroon door bedreven juweliers eruit gehaald, gepolijst en vervangen worden. Maar na al dat gedoe zal iedereen het met me eens zijn dat het zeker de moeite waard was.

Dit 'portrait of the Queen' zou veertien jaar later terugkeren in een ander bejubeld werk van zijn hand. En het hele opstel zou kunnen worden samengevat als 'Her Majesty's a pretty nice girl'.

‘Ik leerde een scherm om me heen op te trekken’

De Liverpool Institute High School for Boys was gehuisvest in een neoklassiek pand in het hart van de ooit welvarende en nog steeds elegante Georgian Quarter. De school was in 1837 gesticht als ‘instituut’ voor volwassenenonderwijs, maar later opgesplitst in een jongensschool en een kunstacademie, het Liverpool College of Art. De opleidingen huisden in hetzelfde L-vormige gebouw, maar hadden elk een eigen ingang: de Inny een soort zuilengang in Mount Street, de kunstacademie om de hoek in Hope Street.

Volgens de traditie van de victoriaanse grammar school kregen de leerlingen gratis onderwijs, maar met dezelfde exclusieve extraatjes als public schools (de Britse benaming voor particulier onderwijs) zoals Eton en Harrow. Het schooluniform bestond uit een zwarte blazer en een zwart-groen gestreepte das en pet; de leraren, of ‘masters’, droegen een zwarte toga en mochten ten overstaan van de hele klas met een Spaans rietje leerlingen tuchtigen. Het ethos van dienstbaarheid dat de school wilde uitdragen was verwoord in een Latijns motto dat voor twee leerlingen grote voorspellende waarde zou hebben: *Non Nobis Solum Sed Toti Mundo Nati*: ‘niet voor onszelf zijn wij geboren, maar voor de hele wereld’.

De school had door de jaren heen een imposante oogst aan politici, ondernemers en wetenschappers afgeleverd, met als kopstuk een Nobellaureaat, de fysicus professor Charles Glover Barkla. Een andere oud-leerling was Arthur Askey, een van de vele uit Liverpool afkomstige komieken die landelijke bekendheid zouden krijgen. Paul bezette een tijdje de schoolbank waar Askey veertig jaar eerder had gezeten.

Het eerste jaar op de Inny heette de Lower School, een soort brugklas, waarna de leerlingen op grond van hun schoolresultaten naar verschillende richtingen uitstroombden. In de A-richting kreeg je naast de normale vakken ook Latijn en/of Grieks, in de B-richting kreeg je moderne talen. Paul was slim genoeg voor beide richtingen, maar koos toch voor de B-kant. Een van zijn vroegste schoolvrienden was Ian James, ook een B’er, die in Elswick Street woonde, in het volkse zuidelijke deel van Liver-

pool, The Dingle. Omdat de klassen alfabetisch waren ingedeeld, kwamen Paul en Ian naast elkaar te zitten en volgden ze dezelfde lessen, al deed Ian Frans en Paul Duits. Ze kregen allebei Spaans van Miss Inkley, wier zware make-up in de levendige fantasie van haar klas littekens verborg die ze als geheim agente in de oorlog had opgelopen. Ze leerde haar klas een simpel Spaans liedje over drie konijntjes in een boom, ‘Tres conejos en un árbol’, dat voor altijd in Pauls geheugen gegrift zou staan.

Ian James herinnert zich Paul als een enorm innemende en populaire jongen die niet alleen bij zijn leeftijdsgenoten goed lag. ‘Hij was ontzettend goed in imitaties,’ vertelt James. ‘In die tijd was de *Goon Show* op de radio, en Paul kon alle stemmen feilloos nadoen, Eccles en Bluebottle en zo. ’s Morgens had hij op het schoolplein allemaal jongens om zich heen en dan deed hij na wat hij de avond ervoor gehoord had. Toen was hij al een entertainer.’

Als leerlingen elkaar bijnamen geven, zijn die meestal spottend of minachtend bedoeld, of ze stralen respect en genegenheid uit. Pauls bijnaam, Maca – met één c in plaats van twee – paste duidelijk in de tweede categorie, al moest hij die na een jaar delen met zijn broer Michael.

Op de lagere school had hij alles in zich van een hoogvlieger, maar op de Inny kwam dat er niet echt uit. Moeite met de lesstof had hij niet, en hij had in elk vak bij de besten van de klas kunnen horen. Wat eraan schortte, werd verhuld door zijn onschuldige gezicht en zijn altijd beleefde en innemende gedrag: hij luisterde niet naar zijn leraren.

Zelfs de cijfers voor zijn sterkste vakken bleven onder de maat. Ian James, die bij Engels naast hem zat, zag weinig terug van het enthousiasme en de zorg die hij in zijn bekroonde opstel had gestoken. ‘Onze leraar Engels, Mr. Jones, had dezelfde voorletters als de koningin op de kroningsbeker: E.R. [Elizabeth Regina], dus kreeg hij de bijnaam Lizzie. Je kreeg allemaal punten voor goed gedrag, die werden afgetrokken als je je misdroeg. Paul en ik kletsten zoveel in Lizzies les dat we bijna al onze punten voor goed gedrag kwijtraakten.’

Op de Inny werd weinig gedaan met de aanleg voor tekenen en schilderen die Paul al vanaf de kleuterschool had, en ook niet met zijn grote belangstelling voor beeldende kunst. Met zijn bekroonde opstel had hij onder andere een boekenbon gewonnen, die hij had besteed aan een kunstboek over Picasso, Salvador Dalí en Victor Pasmore. Later had hij ook een prijs gewonnen voor een tekening van de St. Aidanskerk in Speke, een oase van schoonheid te midden van de kale nieuwbouwwijken.

Op school voelde hij zich onweerstaanbaar aangetrokken tot de kast in

het tekenlokaal met blokken tekenpapier en bundels gloednieuwe potloden en penselen, maar in de les deed hij nagenoeg niets. Hij stak zijn talent liever in karikaturen van zijn leraren en de types die hij elke dag vanaf het bovendeck van de bus op straat zag.

De Inny telde diverse oud-leerlingen die naam hadden gemaakt in de muziek, zoals de componist en dirigent Albert Coates, de bariton Sir Charles Santley en de folkzanger en componist Stan Kelly-Bootle. De schoolprospectus van halverwege de jaren vijftig vermeldde dat in het muzieklokaal ‘een piano staat waar de leerlingen op afspraak met de docent op mogen spelen. Er is ook een grammofoon waarop de leerlingen na halftwee ’s middags platen mogen draaien.’ Menig oud-leerling, onder anderen nieuwslezer Peter Sissons, herinnert zich de muziekleraar die in 1955 op de Inny werkte, Noel ‘Neddy’ Evans, als een ‘geweldige leraar’.

Dit speelde echter allemaal geen rol in Pauls muzikale ontwikkeling. Hij besloot al snel dat Mr. Evans zijn aandacht niet waard was, en ‘Neddy’ lijkt weinig moeite te hebben gedaan hem op andere gedachten te brengen.

Britse kinderen werden in die tijd niet overspoeld met erotiek en porno zoals in onze tijd, waar zelfs de jongste kinderen er al mee in aanraking komen. De meeste kinderen van Pauls generatie kwamen pas op de middelbare school in de puberteit, en dan duurde het nog een tijd voordat ze voorgelicht werden. Bij jongens werd dat meestal aan de vaders overgelaten, die – even gegeneerd als hun eigen vader jaren eerder – hun boodschap verpakten in verhullende metaforen over ‘levenszaad’ en ‘bloemetjes en bijtjes’.

De gereserveerde en nogal preutse Jim McCartney miste alle vaardigheden voor dit belangrijke gesprek met zijn oudste zoon. Zoals het Paul bijstaat, kwam Jims idee van seksuele voorlichting neer op het advies om te kijken hoe honden ‘het deden’. Hij leerde meer van *Black’s Medical Dictionary*, de medische encyclopedie die zijn moeder gebruikte voor haar werk als vroedvrouw. Via hoofdstukken met gruwelijke prenten van zweren en aambeien belandde hij bij een sectie gewijd aan de anatomie van de vrouw. Zelfs voor een van testosteron stuiterende puber van dertien was dit niet erotisch te noemen, al joeg de term ‘mons Veneris’ toen hij eenmaal ontdekte dat die ‘venusheuvel’ betekent, zijn fantasie danig op hol.

Al sinds de kleuterschool was hij zich bewust van zijn aantrekkelijkheid voor het andere geslacht. Hij wist dat hij meisjes maar met zijn bruine ogen hoefde aan te kijken of ze smolten voor hem. Met die aantrekkelijkheid was het gedaan toen hij om onduidelijke redenen opeens begon uit

te bollen. Die melligheid verdween al snel, en voorgoed, maar hij was er onzeker door geworden en dat gevoel ijlde nog lang na. Toen hij het jaren later over de belangrijkste ontmoeting van zijn leven had, beschreef hij zichzelf op het parochiefeest van de St. Peter als ‘een dik schooljoch’.

Nu liepen de meisjes bij bosjes achter hem aan. Bernice Stenson, zijn oude klasgenootje op de Joseph Williams Primary, was verliefd op hem, en bijna al haar vriendinnen ook. ‘Hij had zo’n engelachtig koppie, en dat zag je dan in een bovenraampje van lijn 86 als hij langs de bushalte naar Aigburth Vale High School reed,’ vertelt Bernice. ‘Dan stonden we allemaal te springen en naar hem te zwaaien en te roepen.’

In 1955 kreeg het gezin dankzij Mary McCartneys prestige bij de gemeente weer een iets betere woning. Ze verhuisden van Speke naar Forthlin Road 20 in Allerton, net als hun twee eerdere adressen in een nieuwbouwwijk, maar nu in een overwegend middenklassen- en hier en daar zelfs ‘deftige’ buurt. Het was een enorme opsteker voor Mary in haar constante streven om haar jongens hogerop te krijgen. Zoals Paul later zou zeggen: ‘Ze hoopte dat wij wat van die deftigheid zouden overnemen.’ Hij was dol op zijn moeder, vereerde haar zelfs, maar was nu op een leeftijd dat jongeren op hun ouders gaan afgeven. Hij plaagde Mary met haar bekakte taalgebruik, bijvoorbeeld dat ze ‘ask’ uitsprak als ‘ahsk’. ‘Het is ‘esk’, mam, corrigeerde hij haar eens in plat Liverpools. Hij zou zijn leven lang spijt hebben dat hij zo tactloos tegen haar kon zijn.

Forthlin Road 20 was het eerste huis van de McCartneys met een binnen-wc. Het was klein, maar keurig afgewerkt, met drie slaapkamers en zowel een eetkamer als een zitkamer. Aan de achterkant keek het uit op de politieschool aan Mather Avenue, met een groot grasveld ervoor dat het idee gaf dat ze aan een plantsoen woonden. De huur bedroeg 26 shilling per week. Ze kregen telefoon, zodat Mary altijd bereikbaar was voor de GGD. Het was de enige privételefoon in de straat, vandaar dat er voortdurend burens langskwamen of ze even mochten bellen; de drie penny gesprekskosten legden ze na afloop naast de telefoon.

Dat het gezin tegenover een politieschool woonde was al gauw merkbaar. De eerste nacht in het nieuwe huis sliepen Paul en Mike in de grote achterslaapkamer. De volgende ochtend werden ze wakker van geblaf en iets wat klonk als een schot. ‘We keken naar buiten en zagen een agent weghollen voor een Duitse herder ter grootte van een wolf,’ vertelt Mike McCartney. ‘Hij draaide zich om en schoot op dat beest, en we zagen dat hij een dikke handschoen aanhad. Pang pang, ging zijn pistool, maar het waren losse flodders. Bleek dat ze honden aan het trainen waren om boeven bij hun

arm te grijpen en om ze aan het geluid van schoten te wennen. Wij vonden het wel een spannende manier om “goeiemorgen” te zeggen.’

Het gezin zag Forthlin Road 20 als het begin van een nieuw tijdperk. Het huis werd van boven tot onder opnieuw ingericht, al was daar eigenlijk geen geld voor. Zodoende werd het tapijt in de zitkamer een lappendeken van lopers – smalle stroken tapijt in diverse dessins – en was het behang een mix van restanten, waaronder een zilvergrijs wilgenpatroon. Mary kon niet kiezen welk behang ze het mooist vond, dus werden de stalen naast elkaar op de muur geplakt zodat ze kon beslissen. Daar zou het helaas nooit van komen.

Na de geboorte van Michael had ze mastitis gehad, borstontsteking door het geven van borstvoeding. Sinds een tijdje had ze last van een soortgelijke pijn, die ze toeschreef aan maagzuur en bestreed met het anti-indigestie-middel Bisodol. Toen dat geen effect had, dacht ze dat ze dan wel in de overgang zou zijn. In de zomer van 1956 gingen Paul, toen veertien, en de twaalfjarige Michael zoals elk jaar samen met de padvinderij op kamp. Het was koud en nat, en Mary zei tegen haar collega Bella Johnson dat ze zich zorgen maakte over haar jongens in hun tentje. Ze was zelfs zo bezorgd dat Bella’s dochter Olive aanbood om met haar naar het kamp te rijden om te zien of alles goed was met de jongens.

Met hen was alles goed, maar met Mary niet; op de terugweg naar Liverpool had ze zoveel pijn dat ze op de achterbank moest gaan liggen. Eenmaal thuis ging ze meteen naar bed. Als ervaren verpleegster vermoedde ze al dat het mis was. ‘O Olive,’ fluisterde ze tegen haar vriendin, ‘ik wil nog niet bij de jongens weg.’

De pijn leek te zakken, maar kwam een paar dagen later erger dan ooit terug. Paul en Michael waren inmiddels weer thuis en hadden geen idee dat er iets aan de hand was, want Mary was even kordaat en beheerst als altijd – en zusters waren nooit ziek, dat wist iedereen. Het enige wat haar toestand verried was dat ze opeens weer gelovig werd, terwijl ze daar sinds haar huwelijk niets meer aan had gedaan. Michael was helemaal beduusd toen hij haar huilend op bed zag zitten met een crucifix en een foto van een familielid dat kort daarvoor tot priester was gewijd.

Uiteindelijk haalde Jim haar over om via haar contacten bij de gezondheidsdienst een spoedconsult bij een specialist te krijgen. Die constateerde borstkanker en liet haar onmiddellijk opnemen in het Northern Hospital in Liverpool. Op grond van haar medische ervaring wist Mary dat haar toestand hopeloos was. Voordat ze de deur van haar prachtige nieuwe huis – met de bonte stroken behang die nog op haar beslissing wachtten – ach-

ter zich dichttrok, maakte ze het van top tot teen schoon en waste en streek ze alle kleren van Jim en de jongens.

Ze ging de operatiekamer in voor een borstamputatie, maar die werd niet verricht; de kanker was al te ver uitgezaaid, opereren was zinloos. Paul en Michael was niet verteld wat er met haar aan de hand was, en ze kregen ook nu niet te horen dat ze was opgegeven. Als Jim met de jongens op bezoeker kwam, deed Mary haar best om opgewekt te zijn en hen gerust te stellen, maar Paul, die zelden iets ontging, zag bloed op haar laken en wist hoe laat het was.

Mary kreeg het sacrament der stervenden en vroeg om een rozenkrans om haar pols. Haar laatste woorden voordat ze in coma raakte waren voor haar zoons, hoe graag ze hen had willen zien opgroeien. Op 31 oktober 1956 overleed ze, zevenenveertig jaar oud.

Met Mary's dood waren Paul en Michael het veilige middelpunt van hun wereld kwijt, de wereld van knuffels, lekker eten, een zachte hand op hun voorhoofd als ze niet lekker waren, een thermometer die deskundig afgeslagen onder hun tong gestoken werd. Alles wat het woord 'mam' oproept – en dat puberjongens even hard nodig hebben als een pasgeboren kind – was opeens weggevallen, op die laatste stapel frisgewassen overhemden en handdoeken na.

Voor Jim McCartney viel met Mary's overlijden de bodem onder zijn bestaan weg. Mary was niet alleen zijn grote liefde, maar ook degene die zijn leven regelde. Zijn tuin was zijn domein, maar verder had hij het huishouden aan haar overgelaten. Nu moest hij in zijn eentje voor Paul en Michael zorgen en hen door hun puberteit en alles wat daarbij kwam kijken loodsen – zonder het tweede salaris dat Mary had binnengebracht. Na het eerste onheilsbericht had Paul er per ongeluk uitgeflapt: 'Maar hoe moet het nou zonder haar geld?'

In eerste instantie leek Jim de klap niet te boven te komen; hij snikte dat hij 'met Mary mee wilde', alsof hij zelf ook niet meer wilde leven. Destijds liep je als man, zeker in het noorden van Engeland, niet met je gevoelens te koop, en zijn zoons hadden hem niet anders gekend dan als een bedaard aan zijn pijp lurkende man.

'Dat vond ik het allerergste,' zou Paul later zeggen. 'Om mijn vader te zien huilen.' Toch, hoe verpletterd hij zelf ook was, in zijn bruine ogen zag niemand tranen. 'Ik wilde er per se niet aan onderdoor gaan. Je zag niets aan me. Ik leerde een scherm om me heen op te trekken.'